

ΝΕΑ ΦΟΡΜΙΓΕ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ "ΩΔΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ,"

ΕΤΟΣ Β'. ΙΟΥΝΙΟΣ - ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1922

ΙΔΡΥΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 16-17-18

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ:

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ
Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Όδος Αγίου Μελετίου.
(Τέρμα Αχαρνών)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

	Ετησία	Έξάμηνος
Έσωτερικού	δρ. 20.	δρ. 12
Έξωτερικού	φρ. 25.	φρ. 15
Αμερικῆς	δολ. 5.	δολ. 3

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΘΗΝΩΝ ΔΕΝ ΘΕΩΡΕΙ ΤΟΥΣ ΨΑΛΤΑΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ

Δημοσιεύοντες ἐν ἄλλῃ στήλῃ τὸ πρὸς τὸν Μακαριώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν ὑπόμνημα τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἱεροψαλτῶν «Ρωμανὸς ὁ Μελωδός», δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον νὰ κάμωμεν μικρὰν ἐπισκόπῃσιν τοῦ περὶ διορισμοῦ ψαλτῶν καὶ νεωκόρων τὸ 1907 ἀνακηθέντος ζητήματος, διὰ τὸ ὅποιον ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ διετίαν ὄλην, πρὸς ἀνυπάρκτους καὶ φανταστικούς κινδύνους σκιαμαχῆσασα, μετὰ πρωτοφανοῦς δ' ἐπιμονῆς καὶ πείσματος ἀγνωσθεῖσα, πάντα λίθον ἐκίνησεν, ἵνα εἰς αὐτὴν ἀναγναρισθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν ψάλτας τε καὶ νεωκόρους. Πόση μελάνη ἐχύθη τότε, πόσον δ' ἀνιαρὸς εἶχε καταστήσει ὁ ἐγερευθεὶς θόρυβος θὰ ἐνθυμῶνται βεβαίως οἱ τυγὸν παρακολούθησαντες τὸ ζήτημα τότε. Οὐδεὶς τῶν ὀπωσδήποτε ἀρμοδίων ἔμεινε, τοῦ ὁποῦο νὰ μὴ ἐξεμαιεύθῃ καὶ νὰ μὴ ἐδημοσιεύθῃ ἢ γνώμῃ, ὡς δύναται τις νὰ βεβαιωθῇ, ἐρευνητῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιοδικὰ καὶ ἡμερήσια φύλλα.

Τὸν θόρυβον ἐκεῖνον σχεδὸν κατέπαυσε μία μακρὰ καὶ ὄντως ἐμβριθὴς γνωμοδότησις τοῦ τότε παρὰ τῷ Ἀρειῷ Πάφῳ Εἰσαγγελέως ἀειμνήστου Δ. Τζιβανοπούλου. Ὁ Τζιβανόπουλος, εἰς ὃν ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν εἰδικὰ ἐρωτήματα, δι' ἐγγράφου τοῦ πρὸς αὐτὸν ὑπεστήριξε τὴν γνώμην, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῶν ψαλτῶν καὶ νεωκόρων οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἐκκλ. κανόνας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ἰουστινιανέϊον νομοθεσίαν καὶ κατ' αὐτὸ ἔτι τὸ δὸν ἄρθρον τοῦ περὶ Ἐπισκόπων νόμου ἀνήκει εἰς τοὺς Ἐπισκόπους, οὐχὶ δὲ εἰς τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια. Πρὸς καιρὸν ἐπιστεύθη τότε, ὅτι ἡ γνώμῃ τοῦ Τζιβανοπούλου θὰ κατέπαυε πᾶσαν διαφωνίαν καὶ θὰ ἔπειθε τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια νὰ ὑποχωρήσωσιν. Τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια ὁμῶς μερῶν τινῶν, ὅπως λ. χ. τοῦ Βόλου, τοῦ Ἀλμυροῦ, τῆς Πορταριάς καὶ ἄλλα, ἐνέμειναν εἰς τὴν ἀποψιν αὐτῶν, τὴν ὁποῖαν καὶ ὑπεστήριξαν δι' ὄλον τῶν ὑπ' αὐτῶν νομιζομένων νομίμων μέσων. Ὁ Ἐπίσκοπος Δημητριάδος κατήγγειλε τότε τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ συμβουλίου ἐπὶ ἀντιποιήσει Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐνώπιον τοῦ Πλημμελειοδικείου Βόλου, τὸ ὅποιον παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν αὐτοῦ ἐκήρυξεν ἀθώους τοὺς κατηγορουμένους, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι οἱ ψάλται δὲν εἶναι κληρικοί, ἀλλὰ λαϊκοὶ καὶ ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἔχουσι μόνον τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια. Ἄλλ' ὁ Τζιβανόπουλος, ὑπεραμυνόμενος τῆς γνωμοδοτήσεώς του, τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Πλημμελειοδικείου Βόλου προσέβαλεν ἐνώπιον τῆς ὀλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἣτις δι' ἀποφάσεως αὐτῆς, παμψηφεί ληφθείσης, τὴν 28 δὲ Φεβρουαρίου 1909 δημοσιεύθεισης, συμφωνῶν

καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Τζιβανοπούλου, ἀπέριπτε δὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πλημμελειοδικείου Βόλου, πρὸς ἣν εἰρηθῶ εἶχε συμφωνήσει καὶ τὸ Νομικὸν Συμβούλιον.

Οὕτω, κατόπιν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ζητήματος λύσεως, διευτυπανίσθη ἀνὰ τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος ἡ θριαμβευτικὴ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς νίκη, οἱ δὲ ἀπανταχοῦ τοῦ Κράτους ψάλται καὶ νεωκόροι, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καλούμενοι, ὀνομάζοντο κληρικοί καὶ ἐφοδιάζοντο διὰ διορισμῶν, δι' ὧν, ὡς διελαλεῖτο, λυτρούμενοι ἀπὸ τῶν ἀνύχων τῶν βασανιστῶν αὐτῶν Ἐπιτρόπων!!, ἐπαγιοῦντο ἰσοβίως εἰς τὰς θέσεις τῶν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ τῆς Ἐκκλησίας σκέπην καὶ προστασίαν!

Διέρρευσαν ἔκτοτε δέκα καὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη. Δὲν θ' ἀναφέρωμεν ἐν πρὸς ἐν ὀπόσα καὶ ὀποῖα κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο συνέβησαν ξένα καὶ παράδοξα σχετικῶς πρὸς τοὺς διορισμοὺς καὶ τὰς παύσεις τῶν ψαλτῶν. Ἀπλῶς σημειοῦμεν, ὅτι ἤρκει ὁ ζήτησὶν διορισμῶν ἢ προστασίαν ἀπὸ παύσεως νὰ ἦτο εὐνοούμενος. Μεθ' ὅλας τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἐξεργείας ἀκόμη τῶν ἐνοριῶν, ἐν αἷς διωρίζοντο οἱ τοιοῦτοι, ἡ Μητρόπολις μετὰ πείσματος πρωτοφανοῦς διετήρει αὐτοὺς εἰς τὰς θέσεις τῶν, ἔστω καὶ ἂν οὗτοι ἐτύγγανον ὄντες μουσικῶς ἄξεστοι. Ἀλλοίμονον ὁμῶς εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ζητῶν διορισμῶν ἢ προστασίαν, εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ μὴ εἶναι εὐνοούμενος! Οὐδεμία δύναμις ἦτο ἱκανὴ νὰ μεταπέσει τοὺς ἐν τῇ Μητροπόλει! Καὶ οὕτω τὰ ἔτη παρήρχοντο, τῶν δυστυχῶν ψαλτῶν μυρίους ἐξευτελισμοὺς ὑφισταμένων, εἰς παντοίας δὲ δοκιμασίας ὑποκειμένων, ἀλλὰ καὶ νοσταλγούντων πλέον τὴν εἰς τὸ παλαιὸν καθεστῶς ἐπάνοδον. Καὶ δικαίως. Διότι, πλὴν ἐλαχίστων εὐτυχῶς ἐξαιρέσεων, τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια καὶ εὐγενέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον πάντοτε ἐφέροντο καὶ φέρονται πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἄλλως μισθοδοτούμενους ψάλτας καὶ νεωκόρους.

Μεθ' ὄλην ἐν τούτοις τὴν ἄλλοπρόσαλλον ταύτην τῆς Μητροπόλεως τακτικῆν, ἐνίοτε ἐτηροῦντο καὶ τινα προσήματα. Πλὴν καὶ ταῦτα ἐπέπρωτο νὰ ποδοπατηθῶσιν ἐσχάτως ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, οἵτινες γῆν καὶ θάλατταν ἐκίνησαν καὶ οὐδενὸς μέσου ἐφείσθησαν, ἵνα κερδίσωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ τοῦ διορισμοῦ δικαίωμα. Καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν τούτων ποδοπάτησιν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν προσημάτων ἀποκαλύπτει τὸ δημοσιευόμενον ὑπόμνημα τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἱεροψαλτῶν, δι' οὗ, καταγγέλλοντες οὕτω ὀρισμένα ἔκτροπα, δικαίως δηλοῦσιν, ὅτι, ἂν μὴ θεραπευθῇ τὸ κακόν, θὰ «κρούσῃ καὶ ἀνωτέρας θύρας».

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δι' ἡμᾶς ἔχει ἰδιαίτεραν σημασίαν δὲν εἶναι τοῦτο. Σημασίαν ἰδιαί-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἡ Μητρόπολις Ἀθηνῶν δὲν θεωρεῖ τοὺς ψάλτας κληρικούς. (Κ. Α. Ψάχου).
- Χρονογράφημα: Ὁ νόμος τῆς ἐξελίξεως ἐν τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν μουσικῇ. (Ψ.)
- Ληρομνηθεῖσαι σελίδες. Τὸ ζῶμα τῶν ἐπτὰ ἐλληνικῶν φωνηέντων κατὰ Δημήτριον τὸν Φαληρέα καὶ τοὺς πατέρας τοῦ Λουγδούνου. (Ch. Em. Ruelle).
- Τὰ κατ' ἄγραφον παράδοσιν ἐκ τε τῶν ψαλλομένων καὶ ἐκ τοῦ Τυπικοῦ διασφθέντα. (Κ. Α. Ψάχου).
- Δημοσίευσιν ἀνεκδότων χειρογράφων. Κοσμάς μελωδὸς ὁ Ἀγιοπολίτης. Συνέχεια καὶ τέλος. (Σπυρ. Καμπανίου, Λαυριώτου).
- Ὁ κ. Ψάχος ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ παραγγελία τοῦ μεγάλου ὄργανου τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς. Δύο διαλέξεις.
- † Νηλεὺς Α. Καμαράδος (Νεκρολογία).
- Τὸ νέον Ἑλληνικὸν ὄργανον. (Ἰω. Κουκούλη).
- Ὑγιεινὴ καὶ φυσιολογία τῆς φωνῆς. (Μιχ. Παπαθανασοπούλου).
- Ἡ ἐπιλεγόμενη ἀρχαία Βουλγαρικὴ μουσικὴ. (Ἀκριτά Αδάμ).
- Ἡ αὐτοτέλεια τῆς Ἐκκλησίας. Ποιοὶ οἱ καταλυταὶ αὐτῆς. (Μητρ. Μηθύμνης Βασιλείου).
- Ὑπόμνημα Συνδέσμου Ἱεροψαλτῶν κατὰ τῆς εὐχερῆς παύσεως τῶν Ἱεροψαλτῶν.
- Τὸ πεντάγραμμον ἀνατρεπόμενον. Πέντε νέα γραφικὰ συστήματα. (Κ. Α. Ψάχου).
- Διαγώνισμα τοῦ ἐν Κ)πόλει Ἐκκλ. Μουσ. Συλλόγου.
- Ὁ ὑπὸ τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν προκηρυχθεὶς Ἀβερῳφείος διαγωνισμός. Ἀνταπόκρισις ἐκ Πύργου τῆς Βουλγαρίας. (Α. Κ.)
- Νέα βιβλία καὶ περιοδικὰ κλπ.
- Ἑλληνικὸν Ὁδεῖον.
- Εἰδήσεις.
- Ζητήματα. (Τὰ δημόδη ζῶματα. — Τὰ μνημόσυνα. — Μία δικαστικὴ ἀπόφασιν).
- Μουσικὴ: («Τὸ μῆλο», δημόδες χορευτικὸν Κρήτης, εἰς Βυζαντ. καὶ Ἐδρωπ. παρασημαντικῆν. — Παραδείγματα ἀρχαίας Βουλγ. ἐκκλησ. μουσικῆς, εἰς Βυζαντιν. παρασημαντικῆν).

τέραν δι' ἡμᾶς ἔχουσι τὰ ἐν τῇ Μητροπόλει πρὸ τινος μεταξὺ τῶν ὀργάνων αὐτῆς καὶ τῶν ψαλτῶν διαμειφθέντα. Διότι εἰς παραστάσεις λογικὰς καὶ δικαίας τοῦ Προεδρείου τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἱεροψαλτῶν, ἐδόθη αὐτῷ ἢ ἀπάντησις: ὅτι **οἱ ψάλται δὲν εἶναι κληρικοί!!** Καὶ οὕτως ἐν αὐτῇ αὐτῇ ἡ Μητρόπολις Ἀθηνῶν, ἀποκηρύττουσα τοὺς ψάλτας ὡς μὴ κληρικούς, δίδει εἰς αὐτοὺς πλήρως τὸ δικαίωμα οὐδεμίαν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν διαταγὴν τῆς νομιζομένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς αὐτῶν, νὰ σκεφθῶσι δὲ σοβαρῶς καὶ ἄνευ ἀναβολῆς περὶ τῆς τύχης καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν, δι' ὧν οὗτοι γνωρίζουσι μέσων.

Θεωροῦντες περιττὸν πᾶν σχόλιον ἐπὶ τῆς παλιμβούλου ταύτης τῶν τῆς Μητροπόλεως ὀργάνων τακτικῆς, ἴσως δὲν θὰ ἠδικοῦμεν ἐαυτοὺς ἐλπίζοντες, ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης, εἰς ἣν πιθανὸν νὰ εἶναι ἄγνωστα τὰ συμβάντα, θὰ θελήσῃ καὶ τὴν ὑστάτην ἔστω στιγμὴν νὰ προλάβῃ τὴν ὀλοσχερῆ παραλυσίαν, πρὸς τὴν ὀποῖαν γοργῶ τῷ ποδὶ καὶ ἀσθμαίνουσα ἐκ τῆς σπουδῆς βαίνει ἡ Ἱερά τῶν Ἀθηνῶν Μητρόπολις. Νὰ τὸ ἐλπίσωμεν ἄρα γε;

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ
ΕΝ ΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΗΜΩΝ ΜΟΥΣΙΚΗ

Υπάρχει παρ' ἡμῖν μία μερίς ξενολατρῶν, οἵτινες πρὸς ξένα ἤθη καὶ ἔθιμα τελείως προσαρμοσθέντες, ἀισθάνονται προσβαλλομένην τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν, ὡσάκις ἀκούσωσιν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἀκόμῃ Ἕλληνες, στερρῶς ἐχόμενοι τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν γνωρισμάτων καὶ παραδόσεων. Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν μερίδα ταύτην εἶναι ἐκεῖνοι ἀκριδῶς, οἵτινες, εἰς πᾶσαν μετ' αὐτῶν συνομιλίαν λαμβάνοντες ὕψος σοδαρῶν καὶ προστατευτικόν, ὡς λόγον τῆς πρὸς πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν ἀποστροφῆς των προσβάλλουσι τὸν νόμον τῆς ἐξελιξεως! Γνωρίζομεν, ὅτι νόμος πάσης ἀναπτύξεως εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ εἰς τὸ σύνθετον προόδου διὰ τῆς ἀλληλουχίας τῶν ἐτερωτέρων. Ὅτι ἡ ἀνέλιξις εἶναι πρόοδος ἀπὸ τοῦ ἀσαφοῦς εἰς τὸ διακεκριμένον. Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη ν' ἀναφέρωμεν παραδείγματα τῆς πορείας, ἣν ἠκολούθησεν ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τῆς ἀνακριθείας εἰς τὴν ἀκρίθειαν, οὔτε τὰ μαθηματικὰ θεωρήματα, τὰ ὅποια προέκυψαν ἐκ τῶν ἐμπειρικῶν μεθόδων, οὔτε καὶ τὰ τῆς ἀστρονομίας λάθη, αἵτινα ἄλλοτε ἀναφερόμενα εἰς ὀλοκλήρους ἡμέρας, περιωρίσθησαν εἰς δεῦτερα τῆς ὥρας λεπτά. Ἄλλ' οὔτε εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποδείξωμεν πῶς ἐξηκριθώθησαν αἱ πραγματικαὶ τῶν τροχιῶν μορφαί, γνωσθέντος, ὅτι οὔτε κυκλοειδεῖς, οὔτε ἐπικυκλικαί, οὔτε ἐκλειπτικαὶ ἦσαν, ἀλλ' ὅτι ἦσαν ἀπλῶς καμπύλαι, ἀδιακόπως μεταβαλλόμεναι. Τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ δὴ ἡ καλλιτεχνία δίδουσιν ἡμῖν παραδείγματα ἐναργέστερα. Διότι ἐν αὐτοῖς βλέπομεν πῶς προώδευσαν καὶ αὐταὶ αἱ ὥραι τέχνης. Ἀσπαζόμεθα πληρέστατα καὶ ἐν τῇ Μουσικῇ τὸν νόμον τῆς ἀνελιξεως ἢ ἐξελιξεως, κάλλιστα δὲ γνωρίζομεν, πῶς ὕλη τις, οὕσα ἐν ἀρχῇ ὁμογενής, ἀόριστος καὶ ἀσύντακτος, γίνεται διὰ τῆς ἐξελιξεως ἐτερογενής, καθωρισμένη καὶ συντεταγμένη, τῆς ἐπισχεθείσης κινήσεως μεταβαλλομένης ἀναλόγως. Πάντα ταῦτα καλῶς γνωρίζομεν. Οὐδὲν ὅμως παραδεχόμεθα, ὅτι ὁ ἐπισημειούμενος νόμος τῆς ἐξελιξεως πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἐναντίαν πορείαν, μεταβαλλόμενος κατ' ἀντίστροφον λόγον καὶ μεταπίπτων ἀπὸ τοῦ ὄρισμένου εἰς τὸ ἀόριστον, ἀπὸ τοῦ διακεκριμένου εἰς τὸ ἀσαφές, ἀπὸ τῆς τάξεως εἰς τὴν σύγχυσιν! Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὴν τοιαύτην ἐξέλιξιν ἀνευρίσκει τις μόνον ἐν τοῖς Φρενοκομείοις, ὅπου ἡ ἀπλή παραφροσύνη ἐξελιχθῆ εἰς μυρίας μορφὰς καὶ διακλαδώσεις καὶ καταπληκτικῶς ἀνεπτύχθη, καταστήσασα ἀπαραιτήτους τὰς ἰδιαιτέρας ἐκεῖνας φροντίδας Κοινωνίας τε καὶ Πολιτείας, αἵτινες λαμβάνονται εἰς ἀπάσας τὰς μεγαλουπόλεις.

Ἄν οἱ ὅπαδοι τοῦ νόμου τῆς ἐξελιξεως τοιαύτην ἐννοῶσι τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀναμασσωμένην λέξιν: ἐξέλιξις, οὐδεμίαν ἔχομεν ἀντίρρησην. Ἄς ἀφίσωμεν αὐτούς, οὕτως ἐξελισσομένους, ν' ἀκολουθήσωσι τὸν δρόμον τὸν ὅποσον ἐξέλεξαν, ὅστις τοῦ τοιούτου φέρει πάντοτε εἰς μέρη ἐσοχικά, ἐν οἷς συνήθως ἰδρύνονται τὰ τοιαύτης φύσεως ψυχιατρικὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα!

Ψς

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν συνδρομητῶν τῆς «Νέας Φόρμιγγος» παραπονοῦνται, ὅτι δὲν ἔλαβον τὰ δύο τελευταῖα φύλλα (Μαΐου—Ἰουνίου), δηλοῦται, ὅτι δὲν ἐστάλησαν ταῦτα πρὸς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς καθυσταροῦντας τὴν συνδρομὴν τοῦ πρώτου ἔτους. Παρακαλοῦνται ὡσαύτως οἱ μὴ λαμβάνοντες τυχὸν τὰ φύλλα τῶν τακτικῶς νὰ καθιστώσι τοῦτο γνωστὸν πρὸς τὴν Διεύθυνσιν πρὸς ἀποστολὴν τῶν ἐλλειπόντων ἀριθμῶν.

ΛΗΣΜΟΝΗΘΕΙΣΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

CH. EM. RUELLE

ΤΟ ΛΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΩΝΗΝΤΩΝ
ΚΑΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ ΤΟΝ ΦΑΛΗΡΕΑ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΑΠΥΡΟΥΣ ΤΟΥ ΛΟΥΓΔΟΥΝΟΥ

[Κατὰ τὴν ἐν Δευρίᾳ γενομένην διάλεξιν τοῦ δ. κ. Ψάχος, ἵνα ἀποδείξῃ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου καὶ ἐπὶ τῶν Δαδῶν του εἶτα ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ ἦτο διαδεδομένη ἀνὰ τὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ καθ' ἅσπασαν τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἀνεφέρε μετὰ ἄλλων καὶ περὶ ἐνὸς χωρίου Δημητρίου τοῦ Φαληρέως (371 π. Χρ.), ἐν τῷ ὁποίῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλληνοαιγυπτίων ἱερέων ἀσκουμένης τὸ πάλαι μουσικῆς διὰ τοῦ ἡσματος τῶν ἐπτὰ Ἑλληνικῶν φωνηέντων. Ὁσσοῦντες τὸ ζήτημα τοῦτο λίαν σπουδαῖον ἱστορικῶς τε καὶ τεχνικῶς, ἀναδημοσιεύομεν μίαν σοβαρῶτάτην πραγματείαν τοῦ Ch. Em. Ruelle, ἥτις, δημοσιευθεῖσα τὸν Μάρτιον τοῦ 1889 ἐν τῇ Revue des Etudes Grecques, ἔχει ἐν μεταφράσει ὅδε:]

Πλέον ἢ ἀπαξ ἐμελετήθη ἐν τῇ περὶ ἀπαγγελίας πραγματείᾳ (κεφ. 71) τὸ χωρίον τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸ σῆμα τῶν ἑλληνικῶν φωνηέντων, ὅπερ ἐξετέλουν οἱ Ἕλληνες Ἱερεῖς ἐν Αἰγύπτῳ. Ἴδου τὸ κείμενον τοῦ χωρίου τούτου ἔχον ὅδε: «Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ τοὺς θεοὺς ὕμνουσι διὰ τῶν ἐπτὰ φωνηέντων οἱ Ἱερεῖς, ἔφε» ἔφη ἡχοῦντες αὐτά, καὶ ἀντὶ αὐτοῦ καὶ ἀντὶ κιδάρας, τῶν γραμμάτων τούτων ὁ ἡχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας· ὥστε ὁ ἐξαιρέτων τὴν σύγκρουσιν οὐδὲν ἄλλο ἢ μέλος ἀτεχνῶς ἐξαιρεῖ τοῦ λόγου καὶ μῦσαι· ἀλλὰ περὶ τούτων μὲν οὐ καιρὸς μηκύνειν ἴσως».

Εἰς τῶν ὑπὸ τοῦ M. Leemans, διευθυντοῦ τοῦ μουσείου τοῦ Λουγδούνου, δημοσιευθέντων ἑλληνικῶν παπύρων τοῦ μουσείου τούτου, ὁ πάπυρος W μνημονεύει τῶν ἡσμάτων τούτων, συντεθειμένων ἀποκλειστικῶς ἐκ φωνηέντων καὶ παρέχει ἡμῖν πολλὰ τούτων δείγματα.

Εἰς τὴν 16 σελίδα, σειρὰ 2 τοῦ παπύρου τούτου (Leemans σ. 135) ἀναγιγνώσκονται τάδε: «Ἐπικαλοῦμαι σε, παντοκράτορ... Ὅταν δὲ ἔλθῃς ἐπὶ τὰ φωνήεντα...» καὶ παρακατιόν: «ἀπομιμούμαι σε (ἀναγνωστῆρον πάντων «ἐπι» καλοῦμαι σε) ὡς ἀνωτέρω) ταῖς ἐπτὰ φωναῖς». Ὁ Leemans μεταφράζει τὸ «φωναί» διὰ τοῦ «προφορικῶς»· ἀλλ' ἐνταῦθα ἐννοητέον μᾶλλον τοὺς ἡχους, ἦτοι τοὺς φθόγους τῆς μουσικῆς κλίμακος.

Ἴνα κατορθωθῇ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐν τῷ μνησθέντι παπύρῳ W τοῦ Λουγδούνου περιεχομένων, ὡς εἴρηται, πολλῶν μουσικῶν φράσεων, δέον νὰ εὐρεθῇ ἡ σχέσις τῶν ἐπτὰ ἑλληνικῶν φωνηέντων πρὸς τοὺς ὑπὸ τούτων παριστωμένους ἡχους. Πιστεύομεν, ὡς ὁ abbé Barthélemy, ὅτι θὰ εὐρεθῇ ἡ σχέσις αὕτη, ἀποκαθισταμένης πρώτον τῆς συμφωνίας τῶν ἐπτὰ φωνηέντων καὶ τῶν ἐπτὰ ἀστέρων, οὓς οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν τοὺς ἐπτὰ πλανήτας καὶ κατόπιν τῆς συμφωνίας τῶν ἀστέρων τούτων καὶ τῶν ἐπτὰ φθόγγων τῆς ἀρχαίας μουσικῆς κλίμακος. Θὰ παρατηρηθῇ δὲ μόνον ἡδη παρεστῆς, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς «Περιογήσεως τοῦ Ἀναχάρσιδος» δὲν προσέσχεν εἰς ὅλα τὰ ἀπαραίτητα σημεῖα τοῦ προβλήματος, ὅπερ κατὰ συνέπειαν πρόκειται εἰς λύσιν.

Ὁ πάπυρος παρουσιάζει, σελ. 6, σειρὰ 1. 2 καὶ σελ. 16, σ. 1. 23, δύο ὀνοματολογίας τῶν πλανητῶν, τὴν μὲν κατὰ τὴν ἑλληνικὴν κατάταξιν, (πίναξ Α) τὴν δὲ κατὰ τὴν ἐπτάζωνον περιοδικὴν αὐτῶν κίνησιν (πίναξ Β).

Α

Ἥλιος
Σελήνη
Ἄρης
Ἐρμῆς
Ζεὺς
Ἀφροδίτη
Κρόνος

Β

Κρόνος
Ζεὺς
Ἄρης
Ἥλιος
Ἀφροδίτη
Ἐρμῆς
Σελήνη.

Θὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ὁ πίναξ Α παρουσιάζει τὴν εἰς τὰς ἐπτὰ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος προσδιορισμένην τάξιν ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας, ὁ δὲ πίναξ Β ἀναπαριστᾷ τὸν ἕτερον τῶν δύο πινάκων, μεθ' ὧν Δίων ὁ Κάσσιος (XXX VII, 18) ἐξηγεῖ τὸν σχηματισμὸν καταλόγου, κατὰ πάντα ὁμοίου πρὸς τὸν πίνακα Α τοῦ παπύρου.

Ἄς προσθέσωμεν ὅτι ὁ πίναξ Β βεβαίως τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δίονος Κασίου, κατ' ἣν οἱ Αἰγύπτιοι κατέτασσον τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας συνωδὰ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ πίνακος τούτου δεικνυομένην τάξιν. Τοῦτ' αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ ἐτέρου καταλόγου, περιεχομένου ἐν τῷ παπύρῳ w σελ. 1, 1.14 καὶ ἐξῆς, ἐνθα τὰ ὀνόματα τῶν ἐπτὰ ἀστέρων συσχετίζονται πρὸς ἰσάριθμα ἀρώματα.

Ἡ συσχέτισις τῶν ἐπτὰ φωνηέντων πρὸς τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας ἠθῶς διαλαμβάνεται ἐν σελίδι 13, 1. 11 τοῦ παπύρου, ἐν ᾧ ἀναγιγνώσκωμεν... «τῶν ἐπτὰ ἀστέρων α ε η ι ο υ ω». Ὡς πρὸς δὲ τὸν μουσικὸν χαρακτήρα τῶν φωνηέντων, οὗτος ἐπαρκῶς δηλοῦται ἐν τῷ ἐτέρῳ τούτῳ χωρίῳ. «Ἐπικαλοῦμαι σε, κύριε, ὠδικῶ ὕμνω· ὕμνω σου τὸ ἄγιον κράτος (κρίτος ἐν τῷ παπύρῳ) α ε η ι ο υ ω ω ω». Τὸ ἐπόμενον χωρίον τυγχάνει οὐχ ἥττον σημαντικόν. «Σοῦ τῷ ἐπταγράμματον ὄνομα πρὸς τὴν ἀρμονίαν τῶν ἐπτὰ φθόγγων ἐχόντων φωνὰς πρὸς τὰ κη' φῶτα σελήνης».

Τὰ διάφορα ταῦτα χωρία φαίνονται ἡμῖν ἐπιβεβαιούντα καὶ συμπληροῦντα τὸν Δημήτριον ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξιν ἡσμάτων, ἀδομένων διὰ τῶν ἐπτὰ φωνηέντων τῆς Ἑλλην. γλώσσης καὶ ὡς πρὸς τὴν τούτων συμφωνίαν μετὰ τῶν ἐπτὰ πλανητῶν καὶ τῶν ἐπτὰ φθόγγων τῆς πρωτογόνου μουσικῆς κλίμακος, τῆς κεκλημένης Λύρας τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὁ abbé Barthélemy, εἰς τὰ περιελθόντα εἰς γνῶσιν αὐτοῦ ἀθροίσματα φωνηέντων ὑπέλαβεν ὡς ἐπίκλησιν εἴτε ἐν ὅλῳ εἴτε ἐν μέρει ἀπευθυνομένην πρὸς τὰς ἐπτὰ ἀστέρων θεοτήτας, τασσομένας κατ' ἣν ὁ ἐπικαλούμενος ἀπένεμειν εἰς ἐκάστην τούτων ἀξίαν. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπέμενεν εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἐὰν ἐγίνωσκε τὸν πάπυρον w, ἐν ᾧ ἀπαντῶσι πλοκαὶ φωνηέντων· πολλάκις ἐπαναλαμβάνουσαι τὸ αὐτὸ γράμμα π. χ. Ι Υ Ε Υ Η Ο Ω Α Ε Η (σελ. 14, 1. 27). Ι Υ Υ Ο Α Η Α Υ Ο (σειρὰ 35) Ι Υ Ε Υ Ο (σελ. 20, 1. 2), Ι Α Ι Α Ι Υ (σειρὰ 15), κτλ.

Ἄς ἐξάρωμεν ἡδη τὰ χωρία, ἐν οἷς αἱ πληροῦσαι τὸν πάπυρον ἐπικλήσεις συνοδεύονται ὑπὸ πλοκῶν φωνηέντων, αἵτινες εἰσι κατ' ἡμᾶς φράσεις μελωδικαί, σεσημασμένα διὰ τῶν γραμμάτων τούτων.

Σελίς 13, σειρὰ 11 ἕως 13. 1. 44 καὶ 45, πλεῖστα πλοκαὶ φωνηέντων πλήρεις ἢ μερικαὶ κατὰ διαφόρους συνδυασμούς.

Σελίς 14, 1. 25 ἕως 29, 32 ἕως 36.

Σελίς 17, 1. 9, 32.

Σελίς 18, 1. 16 ἕως 18, 25, 27 καὶ 28.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι σειρὰ 31 καὶ ἐφεξῆς ὁ μύστις λαμβάνει τὴν συμβουλὴν ἢ ἐπιταγὴν τοῦ νὰ ψάλλῃ ἀλληλοδιαδόχως ἕκαστον τῶν φωνηέντων (Α ἔπειτα Ε καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν) συνοδεύων τὰ ἡσματα ταῦτα διὰ χειρονομίας, διευθυνομένης τῆς χειρὸς ἐκ περιτροπῆς πρὸς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Σελίς 19, 1. 14 καὶ 15, τὸ ἡσμα ὄρισται διὰ φωνὰς ἀνδρῶν· σειρὰ 17 καὶ 18 διὰ φωνὰς γυναικῶν.

Αἱ σελίδες 20 καὶ 21 κατέχονται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ ἀθροισμάτων φωνηέντων. Αἱ δὲ 22, 23 καὶ ἡ 25 τελευταία τοῦ παπύρου περιέχουσιν ἔτι δείγματά τινα.

Ἐπολείπεται ἡμῖν ν' ἀναζητήσωμεν τὴν κλειδα τῆς λειτουργικῆς ταύτης μελωδίας. Πρὸς δὲ τοῦτο πειραθώμεν νὰ θέσωμεν τοὺς ὅρους τοῦ προβλήματος ἐπωφελοῦμενοι ἐκ τῶν σημειώσεων, ἃς κατέγραψεν ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα.

Τὸ ἀνωτέρω μνησθὲν κείμενον τοῦ παπύρου

ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΔΗΜΩΔΗ ΑΣΜΑΤΑ

Κατά την πέμπτην συμφωνικήν συναυλίαν τῆς ὀρχήστρας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου, τῆς ὁποίας κριτικὴν θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φύλλον, ἐξετελέσθησαν καὶ δύο ἄσματα ἑλληνικά, «Ἡ Δέσπω» κατ' ἐνορχήστρωσιν τοῦ κ. Μ. Καλομοίρη καὶ ὁ «Γέρω-Κλέφτης» τοῦ κ. Ψάχου. Καὶ ἡ μὲν «Δέσπω» εἶναι καθαρῶς δημῶδες ποιμενικὸν ἐπιτραπέζιον, γραφὴν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου ἱατροῦ κ. Δημ. Περιστερή, ὑπὸ δὲ τοῦ κ. Ψάχου μεταγραφὴν ἄλλοτε εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν δι' ἄσμα καὶ κλειδοκύμβαλον. Τὸ ἄσμα τοῦτο, συναινέσει τοῦ κ. Ψάχου, ἐγράφη δι' ὀρχήστραν ὑπὸ τοῦ φίλου συνθέτου κ. Μ. Καλομοίρη καὶ ἐξετελέσθη διὰ πρώτην φοράν κατὰ τὴν εἰρημένην συναυλίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὸ ἕτερον ἄσμα ὁ «Γέρω-κλέφτης» ἐγράφη σχεδὸν ὑπὸ πάντων, ἔτι εἶναι δημῶδες, ἀναγκαζόμεθα νὰ δηλώσωμεν, ἔτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Ὁ «Γέρω-κλέφτης» εἶναι μελοποιήσις ἰδία τοῦ κ. Ψάχου πρὸς καθαρῶς δημῶδη τρόπον, μετὰ συμφωνικῆς συνηγήσεως, καθαρῶς ἑλληνικῆς, δι' ὀρχήστραν.

Διὰ τοῦ ἄσματος τοῦτου, ὅπως καὶ δι' ἄλλων παρεμφερῶν, ὁ κ. Ψάχος σκοπεῖ τὴν εὐρυτέραν καλλιέργειαν καὶ διάδοσιν τῶν δημῶδων ἡμῶν μελωδιῶν, ἕπερ δὲ κυριώτατον, τὴν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν δημιουργίαν καὶ ἐνορχήστρωσιν νέων ἄσμάτων καθαρῶς ἑλληνικῆς μουσικῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἐνισχυτικῆς συμφωνικῆς ὑπηγήσεως. Ποιοῦμεθα τὴν διάκρισιν ταύτην, καθόσον ὁ κ. Ψάχος, οὐδέποτε φιλοδοξήσας νὰ ἐμφανισθῇ ὡς ποιητῆς δημῶδων ἄσμάτων, ἢ γράφει καὶ ἐκδίδει ἄσματα δημῶδη ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπεξεργασίας—αὐτῆς τῆς ἐνδημικῆς νόσου, ὅφ' ἣς προσεδλήθησαν ἀνιάτως νεηλυδῆς τινες ἐναρμονισταὶ—ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἡχῶν καὶ τῶν ρυθμῶν αὐτῶν μελοποιεῖ διὰ τοῦς διαλειφθέντας λόγους ὅλους νέα ἄσματα, ὡς ὁ «Γέρω-κλέφτης» τοῦ. Διότι ὑπὸ πάντων δέον νὰ κατανοηθῇ, ἔτι δημῶδη ἄσματα δὲν καλοῦνται ἔσα δῆποτε ὑπὸ τοῦ ἐνδὸς ἢ τοῦ ἄλλου γινωστοῦ ποιητοῦ συντίθενται, ἀλλ' ἐκεῖνα, ἅτινα μελοποιοῦνται κατ' εὐθεῖαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ λαοῦ καὶ ὑπ' ἀγνώστων ποιητῶν καὶ τὰ ὅποια ὡς μία, οὕτως εἰπεῖν, ἐπιδημία μουσικῆ διασχίζοντα ἀπεράντους ἐκτάσεις καὶ θαλάσσας καὶ ὠκεανούς, μεταδίδονται εἰς τὰ ἄκρα τῆς γῆς, ὅπου στόμα ἑλληνικόν. Τὰ δημῶδη λοιπὸν ἄσματα εἶναι ὁ μέγας ἐκεῖνος νόμος τῆς κατὰ βούλησιν μελοποιήσεως, ὅστις ἀναλλοίωτος διέπει καὶ θὰ διέπῃ ἔσσει τὴν λαϊκὴν μουσικὴν παραγωγὴν, τὴν ἀθάνατον τοῦτέστι δημῶδη ἡμῶν μουσικὴν, ἣτις μίαν καὶ μόνην γινώσκει γλώσσαν. Τὴν γλῶσσαν ἐκείνην, ἣτις, ἀνευ τῆς παρεμβάσεως οἰουδῆποτε διαστρεβλωτοῦ διερμηνέως, συνεννοουμένη ἀπ' εὐθείας μετὰ τῆς καρδίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐξωτερικεύει τὰ διάφορα αὐτῆς πάθη καὶ συναισθήματα.

ΤΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Εἰς ἄρθρον εἰδικὸν ἐγράψαμεν ἄλλοτε ὁπόση καὶ ὁποία ἀγνοία τῶν τυπικῶν διατάξεων βασιλεύει εἰς ἅπαντας γενικῶς τοὺς κληρικούς, ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους. Μέχρι τοσοῦτου δ' ἐλέγομεν ὅτι προχωρεῖ ἡ ἀγνοία τῶν, ὥστε τάξις ἐκκλησιαστικὴ παρ' αὐτοῖς νὰ σημαίνει ἀτάξιαν καὶ διαστρέβλωσιν τοῦ πνεύματος τῶν τυπικῶν τῆς Ἐκκλησίας διατάξεων. Ἐχομεν σήμερον ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὸ ἐξῆς ἄτοπον. Τὰ Μνημόσυνα, ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι ἰδιαιτέραι

ἀκολουθίαι, ἀλλὰ κυρίως Λειτουργίαι, τελούμεναι ὑπὲρ τῶν προαναπαυσμένων. Εἶναι τοῦτέστι τὸ μνημόσυνον ἀκολουθία σύμφυτος μετὰ τὴν Λειτουργίαν, εἴτε ἀρχιερατικὴ εἶναι αὕτη εἴτε ἱερατικὴ. Συνεπῶς, οὐδεμία διακοπὴ δι' ἀπολύσεως ἐπιτρέπεται μετὰ τὴν Λειτουργίαν καὶ Μνημοσύνου. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Κοινωνικοῦ ψάλλεται ὁ Ἄμωμος καὶ τὰ Ἐὐλογητάρια, μετὰ δὲ τὸ «Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον...» ἐξέρχονται ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τοῦ πρεσβυτερίου, εἴτε μόνοι οἱ ἱερεῖς εἰς τὸν σολέαν, ψάλλοντες τὸ «Μετὰ πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων...» κλπ. ὅτε καὶ ἐκφωνοῦνται αἱ δεήσεις καὶ ἀναγινώσκονται αἱ εὐχαί, ὡς συνέχεια τῆς ὅλης Λειτουργίας. Τοῦτων δὲ ὄλων συμπληρωθέντων, γίνεται ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦντος μία καὶ μόνη Ἀπόλυσις. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἐπεβλήθη ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Ἐπισκόπων τῆς νῆς γίνηται ἰδιαιτέρα ἀπόλυσις διὰ τὴν Λειτουργίαν, ἐξερχομένου δὲ τοῦ πρεσβυτερίου εἰς τὸν σολέαν νὰ γίνηται νέος «Ἐὐλογητός» καὶ ἀμέσως, ὥσει νὰ ἐπρόκειτο περὶ χωριστῆς τελετῆς, νὰ ἀρχηται ἡ δαιμονιάδης ἐκείνη συναυλία! τῶν Ἐὐλογητῶν κλπ. Τίς ὁ σκοπὸς τῆς τοιαύτης παρατυπίας, οὐδένα διαφεύγει. Οἱ χριστιανοὶ πρέπει ν' ἀντιληφθῶσιν ἐμφανεστέρων τὸν ἰδιαιτέρον κόπον τοῦ πρεσβυτερίου! Οἱ δὲ ἰδιαιτέροι κόποι καὶ αἱ ὑπηρεσίαι πρέπει νὰ ἀμειβῶνται γενναϊότερον!... Εἶναι καιρὸς νὰ παύσῃ ἡ ἐκμετάλλευσίς αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰς διατάξεις καὶ τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἐκκλησίας καθεστῶς, οἱ δὲ κατὰ τόπους Ἐπισκοποὶ, οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι διὰ τὰ τοιαῦτα ἄτοπα, καὶ ἔκτροπα, νὰ διατάξωσι τὴν πιστὴν τῶν ἀρχαίων διατάξεων ἐφαρμογὴν, διδάσκοντες καὶ φωτίζοντες τοὺς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ἱερεῖς καὶ ἅπαν τὸ ποιμνίον τῶν περὶ τοῦ λόγου, ὅστις δὲν ἐπιτρέπει τὸν χωρισμὸν Λειτουργίας καὶ Μνημοσύνου. Ἄς παύσωμεν ἐμπαιζόντες Θεὸν τε καὶ ἀνθρώπους. Διότι οἱ ἀνθρώποι πιθανὸν ἐν τῇ θλίψει τῶν καὶ ἐμπαιζόμενοι νὰ σιγῶσιν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς οὐ μνητερίζεται!

ΜΙΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων ὑπῆρχε μία δίκη ἐκκρεμῆς, συνεπεῖα ἀγωγῆς τοῦ κ. Ψάχου κατὰ τοῦ «Ὁδείου Ἀθηνῶν» ἐπὶ παρανόμῳ ἀπολύσει. Διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς αὐτῆς ὁ κ. Ψάχος ὑποστηρίζων, ὅτι ἡ ἀπόλυσις τοῦ ἐγένετο κατὰ παράβασιν τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ καταστήματος, ἠξίου τὴν ἀπόδοσιν ὄλων τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ μετὰ τῶν τόκων καὶ ἐπιτοκίων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀπολύσεως τοῦ καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς, μέχρι οὗ τὸ ἐν λόγῳ Ὁδεῖον θὰ ἀπέλυεν αὐτὸν νομίμως καὶ συμφώνως πρὸς τὸν Κανονισμόν τῆς Σχολῆς, ἣν διεύθυνεν. Τὸ Πρωτοδικεῖον Ἀθηνῶν, ἐκδικάσας ἐσχάτως τὴν ὑπόθεσιν, δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ καταδικάζει τὸ «Ὁδεῖον Ἀθηνῶν» εἰς ὅλα ὅσα ὁ κ. Ψάχος διὰ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ δικηγόρου αὐτοῦ κ. Δ. Μαύρου ἀξιοῖ. Τὸ «Ὁδεῖον Ἀθηνῶν», εἰς ὃ ἐκονοποιήθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου, ἔχει βεβαίως τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως, ὅτε ὁ κ. Ψάχος καὶ διὰ ζωῆς πλέον φωνῆς θὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἀξιώσεις του, ἐκτιθεὶς καὶ τοῦ, ταπεινοῦς λόγους, δι' οὗς τὸ εἰρημένον Ὁδεῖον προέβη τὸ 1919 εἰς τὴν ἀπόλυσίν του. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε, ἀναγνωρισθέντος τοῦ δικαίου τοῦ κ. Ψάχου, τὸ «Ὁδεῖον Ἀθηνῶν» θάπτον ἢ βράδιον θὰ καταβάλλῃ τὰ εἰς τὸν κ. Ψάχον ὀφειλόμενα, οἱ δὲ διεπόντες αὐτὸ θ' ἀντιληφθῶσι διὰ μίαν ἀκόμη φοράν—ἡ δὲν ἐπαινοῦσαν ἀμβλυοῦντες—, ὅτι προίστανται καταστήματος, τοῦ ὁποίου οὔτε αὐτὸν κἂν τὸν Κανονισμόν ἐκ περιεργείας τοῦλάχιστον ἐμελετήσαν ποτε!

πρὸς τὴν ἡμετέραν mi, fa, sol, la, si ὕψεις, ut, re, πρὸς τὴν σειράν τῶν ἐπτὰ ὑποτιθέμενων πλανητῶν, καθ' ἣν μάλιστα τάξιν ἀπαριθμεῖ τούτους ὁ ἡμέτερος πάπυρος (πίναξ Β ἴδε ἀνωτέρω).

Κρόνος	Ἐπάτη μέσων	mi.
Ζεὺς	Παρυπάτη μέσων	fa.
Ἄρης	Λιχανὸς μέσων	sol.
Ἥλιος	Μέση	la.
Ἀφροδίτη	Τρίτη συνημμένων	si ὕψεις.
Ἐρμῆς	Παρανήτη συνημμένων	ut.
Σελήνη	Νήτη συνημμένων	re.

Παράβαλλε Μανουὴλ Βρυέννιον, Ἀρμονικὰ σελ. 363 εἰδ. Wallis.

Ἦδη, ὅτε γινώσκομεν τὴν συμφωνίαν τῶν ἐπτὰ ἀστέρων μετὰ τῶν ἐπτὰ φθόγγων τῆς ἐπταχόρδου μουσικῆς κλίμακος, ἐάνηδυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν καὶ τὴν τῶν ἐπτὰ ἀστέρων μετὰ τῶν ἐπτὰ Ἑλληνικῶν φωνηέντων, ἢ συνένωσις τῶν δύο συμφωνιῶν θὰ παρεῖχεν ἡμῖν τὴν σχέσιν τῆς τῶν φωνηέντων σειρᾶς πρὸς τὴν μουσικὴν κλίμακα.

Λοιπὸν πέντε ἑλληνες συγγραφεῖς ἐξέθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον συμπληρωμένως τὴν σχέσιν τῶν ἀστέρων μετὰ τῶν φωνηέντων, ἦτοι ὁ Πλούταρχος (ἐπὶ τῆς λέξεως EI, σελ. 389 ε), ὁ Πορφύριος ἐν τινι χωρίῳ τῶν σχολίων αὐτοῦ εἰς Διονύσιον τὸν Θράκα, μνημονευομένῳ ὑπὸ J. J. Barthélemy, ὁ Λαυρέντιος Λυδὸς (σελ. 14 Iehow), ὁ Ἀχιλλεὺς Τάσος (in Phaeuom. Arati σελ. 89. καὶ Uranologium τοῦ P. Petau, σελ. 136), καὶ τέλος τὸ ὑπὸ τοῦ Bekker δημοσιευθὲν ἀνώνυμον κείμενον (Anecdota Graeca σελ. 796). Ἴδου ἐν παρενθέσει ὁ πίναξ τῶν διαφόρων τούτων διδομένων.

	Πλούταρχος	Πορφύριος	Λυδὸς	Ἀχιλλεὺς Τάσος καὶ ἀνέκδοτον	
Κρόνος	Ω	Υ	Ι	Ω	Bekker
Ζεὺς	Υ	Ω	Ω	Υ	
Ἄρης	Ο	Ο	Ο	Ο	
Ἥλιος	Ε	Ι	Η	Ι	
Ἀφροδίτη	Ι	Α	Ε	Η	
Ἐρμῆς	Η		Α	Ε	
Σελήνη	Α		Υ	Α	

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων συστημάτων συμφωνίας μετὰ τῶν πλανητῶν καὶ τῶν φωνηέντων ἀδιστακτῶς ἀποδεχόμεθα τὸ τοῦ Ἀχιλλεῦς, Τάσου, ἀναδημοσιευόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνεκδότου τοῦ Bekker. Ἐν πρώτοις ὁ 2ος βαθμὸς, Ἄρης—Ο, εἶναι κοινὸς εἰς τὰ τέσσαρα συστήματα, τοῦθ' ὅπερ δίδωσι ποιῶν τινα βεβαιότητα. Ἐπιπλέον δὲ ὁ 1ος καὶ ὁ 2ος βαθμὸς εἰσι κοινοὶ εἰς τὸν Πλούταρχον, εἰς τὸν Ἀχιλλεῖα Τάσον καὶ εἰς τὸ Ἄνεκδοτον. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ φαίνεται ἡμῖν μᾶλλον συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς κατατάξεως ταύτης εἶναι, ὅτι τὰ τρία τελευταῖα φωνηέντα ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς τρεῖς πρώτους ἀστέρας. Ἐτεταί ἐκ τούτου κατὰ πάσαν πιθανότητα, ὅτι τὰ τέσσαρα πρώτα φωνηέντα δέον νὰ ἀντιστοιχῆσωσι πρὸς τοὺς τέσσαρας τελευταίους ἀστέρας, καθὰ δεικνύσι καὶ τὸ ὑφ' ἡμῶν προκρινόμενον σύστημα.

Ἡ συνένωσις τῶν ἄρτι καταστροφθέντων καταλόγων ἐπὶ τῶν κειμένων δίδωσι τὰ ἐπόμενα συμπεράσματα:

Α	Σελήνη	Νήτη συνημμένων	re.
Ε	Ἐρμῆς	Παρανήτη συνημμένων	ut.
Η	Ἀφροδίτη	Τρίτη συνημμένων	si ὕψεις.
Ι	Ἥλιος	Μέση	la.
Ο	Ἄρης	Λιχανὸς μέσων	sol.
Υ	Ζεὺς	Παρυπάτη μέσων	fa.
Ω	Κρόνος	Ἐπάτη μέσων	mi.

Ὁ abbe Barthélemy προῦτεινε σχέσιν ἀντιστροφῶν πρὸς ἣν καταντῶσιν αἱ ἡμετέραι ἀποδείξεις. Τοῦτο δὲ, διότι ἠκολούθησε τὴν μετὰ τῶν ἀστέρων καὶ τῶν μουσικῶν φθόγγων συμφωνίαν, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποτιθέμενον δεύτερον βιβλίον τοῦ Νικομάχου (Μετρίου. σελ. 34) κείμενον, ὅπερ οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ συλλογὴ, καθ' ἣν ἡ γνώμη τοῦ Γερασίου Πυθαγορείου ἔλαβεν ἕτεραν διατύπωσιν, ἐστερημένην κύρους. Οὕτω ἡ σελήνη, κατὰ τὴν τοιαύτην διατύπωσιν, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ἐπάτην (mi) καὶ ὁ Κρόνος πρὸς τὸν φθόγγον (re).

w, σελ. 13, 1. 14, καθοδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τοῦτο. Εἰς τοὺς μνημονευομένους ἐπτὰ ἀστέρας ἐπονται τὰ ἐπτὰ φωνηέντα κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν αὐτῶν τάξιν καὶ πολλὰς ἄλλας πλοκάς τούτων

οὐχὶ κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν. Λοιπὸν εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἰδίως ὁ Νικόμαχος (Μετρίου σελ. 6) συνεσχέτισαν τοὺς φθόγγους μίαν κλίμακος ἐπταχόρδου, ἀνταποκρινομένης

Δύο μουσικοί συνθέται οί R. J. Pottier, μέλος τῆς ἡμετέρας Ἑταιρίας καὶ Ad. Populus διδάσκαλος τῆς Ἐκκλ. μουσικῆς προτίθενται νὰ μεταγράψωσι διὰ τῆς νεωτέρας σημειογραφίας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος ἔργου, πάσας τὰς ἐν τῷ παπύρω w τοῦ Λουγδούνου περιεχομένας πλοκάς τῆς διὰ φωνηέντων παρασημαντικῆς. Ἐπὶ τέλους καὶ οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν εἰδότες τὴν μουσικὴν θὰ ὄσιν εἰς θέσιν νὰ ἀποπειραθῶσι τὸ αὐτὸ πείραμα βοηθεῖα τῆς ὑφ' ἡμῶν προτεινομένης συμφωνίας. Ἐὰν ἐξαγάγωσιν ἀποτελέσματα διαρκῶς μελωδικά, ὡς ἡμεῖς κατὰ τὴν ὁμολογίαν πολλῶν τεχνιτῶν, λαβόντες παραδείγματα τὰ προστυχόντα, θὰ κατορθωθῆ ἐπὶ τέλους νὰ ληφθῆ ἰδέα τις πλήρης καὶ ἀκριβῆς τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλληνοαιγυπτίων ἱερέων ἀσκουμένης μουσικῆς, καὶ ἐπομένως τὸ τόσῳ περιεργον χωρίον τοῦ γραμματικοῦ Δημητρίου δὲν θὰ ἦ τοῦ λοιποῦ γράμμα νεκρόν.

ΤΑ ΚΑΤ' ΑΓΡΑΦΟΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ
ΕΚ ΤΕ ΤΩΝ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ
ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΙΚΟΥ ΔΙΑΣΩΘΕΝΤΑ

Γ'

Πότε οἱ ἱεροψάλται ἴστανται ἐν τῷ στασιδίῳ καὶ πότε κατέρχονται εἰς τὸ βᾶθρον τοῦ χοροῦ.

Ἐν τῷ Ἐσπερινῷ.—Χοροστατοῦντος Ἀρχιερέως, οἱ ἱεροψάλται φέροντες ράσον ὀφείλουσι νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰ θέσεις τῶν πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ Ἀρχιερέως, ἰστάμενοι ἐπὶ τοῦ βᾶθρου τοῦ χοροῦ. Εἰσελθόντος τοῦ Ἀρχιερέως ψάλλουσι ἀργῶς τὸ «*Εἰς πολλὰ ἔτη*», πρὸς ἐκεῖνον ἐστραμμένοι. Μετὰ τὸν Εὐλογητόν, λέγοντες τὸ «*Ἀμήν*», ἀναμένουσι τὸ τέλος τοῦ τρίτου «*Δεῦτε προσκυνήσωμεν*», μεθ' ὃ ὑποκλίνονται πρὸ τοῦ ἐν τῷ θρόνῳ Ἀρχιερέως, ἀνέρχονται εἰς τὰ στασιδία τῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων κατέρχονται μετὰ τὸ τέλος τοῦ Θεοτοκίου ἀπολυτικίου καὶ ἡμειστραμμένοι πρὸς τὸν Θρόνον ἀναμένουσι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀπολύσεως. Μόλις δὲ ὁ ἱερεὺς συμπληρώσει τὰς λέξεις «*Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν*», ἢ τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς τυχούσης ἐορτῆς, λ. χ. «*ὁ ἐν δόξῃ ἀναληφθεὶς ἀπ' ἡμῶν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐν δεξιᾷ καθίσας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν*», ἀμέσως ψάλλουσι τὸ: «*Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν*». Μετὰ τὸ «*Δι' εὐχῶν*» δέ, λέγοντες ὑψηλοφώνως τὸ: «*Ἀμήν*», κατέρχονται τοῦ χοροῦ.

Τὸ «*Εἰς πολλὰ ἔτη*» τῆς Εἰσόδου ψάλλει ὁ δεξιὸς χορὸς πάντοτε. Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὁ μὲν εἰδίεται, ὅταν ἀπουσιάξῃ ὁ Πρωτοψάλτης, νὰ ψάλληται τοῦτο οὐχὶ ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ Δομestίκου, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Λαμπαδαρίου (=ἀριστεροῦ ἱεροψάλτου).

Ὅταν δὲν χοροστατῆ Ἀρχιερεὺς, οἱ ἱεροψάλται προσέρχονται εἰς τὸν Χορὸν λεγομένης τῆς ἀπολύσεως τῆς Ἐνάτης. Ἀνέρχονται μετὰ τὸ τρίτον «*Δεῦτε προσκυνήσωμεν*» εἰς τὰ στασιδία καὶ κατέρχονται ἀπ' αὐτῶν μετὰ τὸ τέλος τῶν Ἀπολυτικίων. Καθ' ὃν χρόνον ἴστανται κάτω τοῦ στασιδίου, ἔχουσι τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν Ὁραϊαν Πύλην, ἀνερχόμενοι δὲ εἰς τὸ στασιδίον ὑποκλίνονται πρὸ τοῦ Θρόνου.

Ἐν τῷ Ὁρθρῷ.—Προσέρχονται εἰς τὸν Χορὸν λήγοντος τοῦ Ἐξαψάλμου, ἀναμένοντες δὲ τὸ τέλος τοῦ τρίτου «*Ἀλληλουῖα, Δόξα σοι ὁ Θεὸς*» ἀνέρχονται εἰς τὸ στασιδίον.

Ἄν πρόκηται νὰ χοροστατήσῃ Ἀρχιερεὺς, προσέρχεται οὗτος ἀναγινωσκόμενος ὑπὸ τοῦ Κανονάρχου τοῦ Μηνολογίου τῆς ἡμέρας. Συμπληροῦντος δὲ τούτου τὸ: «*Ταῖς αὐτῶν ἀγίαις πρεσβείαις κτλ.*», οἱ χοροὶ κατέρχονται ἀπὸ τοῦ στασιδίου τῶν, ὁ δὲ δεξιὸς ἱεροψάλτης, ὑψηλοφώνως, καὶ τοῦ ἀριστεροῦ, ψάλλει τὸ «*Εἰς πολλὰ ἔτη*» ὅπερ συμπληροῦ ὁ ἀριστερὸς ψάλλων τὸ «*Δέσποτα*». Ὁ δεξιὸς ἐστραμμένος πάντοτε πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, ποιεῖται ὑπόκλιση καὶ ἀνέρχεται εἰς τὸ στασιδίον, ἀφοῦ ὁ ἐν τῷ Θρόνῳ Ἀρχιερεὺς εὐλογῆσῃ αὐτόν, δίδων αὐτῷ διὰ τῆς εὐλογίας τὸν

λεγόμενον καιρόν, ἦτοι τὴν ἄδειαν νὰ ψάλλῃ. Κατέρχονται τοῦ στασιδίου λήγοντος τοῦ Ἐωθινοῦ Εὐαγγελίου, μεθ' ὃ ἐστραμμένοι ὁ δεξιὸς πρὸς τὸν Θρόνον ψάλλει συντομώτερον τὸ «*Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα*». Ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆς ψάλλουσι τὸν Πεντηκοστὸν ψαλμόν, ἰστάμενοι κάτω, συμπληρουμένου δὲ τοῦ στίχου: «*Ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθη*», στρέφονται πρὸς τὸν Θρόνον. Τοῦ Ἀρχιερέως κατερχομένου νὰ ἀπασθῆ τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ ἀριστερὸς ψάλλει ἀργῶς τὸ: «*Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας κ.τ.λ.*». Ὁ δεξιὸς ἀναμένει ἕως οὐ προσκυνήσῃ ὁ Ἀρχιερεὺς. Μόλις δ' ὁ Ἀρχιερεὺς ὑψώσῃ τὴν χεῖρα πρὸς εὐλογίαν, ἀρχεται ψάλλων τὸ: «*Εἰς πολλὰ ἔτη*» ἀργῶς (ἕως οὐ ἀνέλθῃ ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν Θρόνον), ὅπερ συμπληροῦ ὁ ἀριστερὸς διὰ τοῦ «*Δέσποτα*». Εἶτα ἀμφότεροι, ποιῶντες σχῆμα, ἀνέρχονται εἰς τὰ στασιδία καὶ ἐξακολουθοῦσι τὸν Πεντηκοστὸν. Μετὰ τὸ «*Κύριε ἐλέησον*», τοῦ ἱερέως λέγοντος τὸ: «*Ἐλέει καὶ οἰκτιροῖς*», κατέρχονται ἀπὸ τῶν στασιδίων καὶ ἀναμένοντες τὸ τέλος τοῦ: «*Τὴν Θεοτόκον καὶ μητέρα τοῦ φωτός...*», στρέφονται πρὸς τὸν Θρόνον, καὶ ἕως οὐ συμπληρωθῆ ἡ Τιμιωτέρα ὑποβοηθοῦσι τὸν ψάλλοντα ταύτην (ἢ τὴν Ἐνάτην) Ἀρχιερέα. Ἀνέρχονται εἰς τὰ στασιδία τῶν ἀρχομένης τῆς Καταβασίας τῆς Ἐνάτης καὶ ἀπὸ τοῦ στασιδίου, ἡμειστραμμένοι πάντοτε πρὸς τὸν Θρόνον, ὑποβοηθοῦσι τὸν Ἀρχιερέα, ψάλλοντα ταύτην ὡς καὶ τὸ Ἐξαποστειλάριον.

Ὅταν ἀντὶ Τιμιωτέρας ψάλληται ἡ ἐνάτη ᾠδὴ τῆς τυχούσης ἐορτῆς, οἱ ἱεροψάλται ἴστανται ἐν τοῖς στασιδίοις.

Ἐν Ἀρχιερατικῇ Λειτουργίᾳ μετὰ τὸ «Ἄνειτε» τῶν Αἴνων, κατερχομένου τοῦ Ἀρχιερέως νὰ λάβῃ καιρόν, ὁ δεξιὸς ἱεροψάλτης, ὀλίγον πρότερον κατελθὼν εἰς τὸν Χορὸν, ψάλλει τὴν καθιερωμένην ἀρχαίαν ἀργὴν Φῆμην «*Τὸν δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα*» μέχρι τέλους τοῦ *φύλαττε*, ὅτε, εὐλογοῦντος τοῦ Ἀρχιερέως, ὁ ἀριστερὸς ψάλλει τὸ: «*Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα*», μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ἀνέρχονται εἰς τὰ στασιδία τῶν ψάλλοντες τοὺς Αἴνους. Κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ τέλος τοῦ «*ὑπερευλογημένη...*» καὶ ἐν τῷ Χορῷ ἰστάμενοι ψάλλουσι τὴν Δοξολογίαν.

Ἐν τῇ Λειτουργίᾳ.—Μετὰ τὸ τέλος τοῦ «*Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...*», λέγοντες τὸ «*Ἀμήν*», ἀνέρχονται εἰς τὰ στασιδία τῶν. Κατέρχονται εἰς τὸ τέλος τοῦ Χερουβικικοῦ ἐν τῷ Χορῷ, μετὰ δὲ τὴν εἰσόδον τῶν ἀγίων εἰς τὸ Ἱερὸν Βῆμα, ἀνέρχονται καὶ πάλιν εἰς τὰ στασιδία. Ὅσαυτως κατέρχονται εἰς τὸ: «*Τὰ σὰ ἐν τῶν σῶν...*». ἴστανται ἐν τῷ χορῷ μέχρι τέλους τοῦ «*Ἄξιον ἐστίν*», μεθ' ὃ ἀνέρχονται, κατερχόμενοι εἰς τὸ: «*Χάριτι καὶ οἰκτιροῖς...*». Μετὰ τὸ «*Εἰς ἅγιος κ.τ.λ.*», ὅπερ λέγει μόνος ὁ κανονάρχης, ἀνέρχονται εἰς τὸ στασιδίον, ἵνα κατέλθωσιν ἀπ' αὐτοῦ διὰ τελευταίαν φορὰν συμπληρωθέντος τοῦ Κοινωνικοῦ.

Ἄν ὁ λειτουργῶν Ἀρχιερεὺς θελήσῃ νὰ διανεύμῃ ἀντίδωρον ἀπὸ τοῦ Θρόνου, ἀνέρχονται οἱ ἱεροψάλται εἰς τὰ στασιδία τῶν, ψάλλοντες ἢ τὰς τῆς ἡμέρας Καταβασίας ἢ Καλοφωνικόν τινα εἰρμόν.

Ἄν δὲν χοροστατῆ Ἀρχιερεὺς, οἱ ἱεροψάλται ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται κατὰ τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ἄλλ' ἐν τῷ βᾶθρῳ ἰστάμενοι εἰσὶν ἐστραμμένοι πρὸς τὸ Ἅγιον Βῆμα.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ
ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΚΟΣΜΑΣ ΜΕΛΩΔΟΣ Ο ΑΓΙΟΠΟΛΙΤΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ἀριθ. 15 καὶ τέλους)

Ἄνέπνει γὰρ ὡς ἀληθῶς τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν τῆς θεολογίας ἐπώνυμον, καὶ ἄλλος οὗτος εἶναι ἐδόκει τῷ τε τ' ἀκείνου εἴπερ τινος ἄλλου ἐπὶ στόματος φέρειν καὶ τῷ μάλιστα ἐκθειάζειν τὸν ἄνδρα ὅθεν μοι δοκεῖ πεπλοῦται κενὰ τὴν ἱερὰν αὐτοῦ κλησίν, φιλορηγόριος παρὰ πάντων ὀνομαζόμενος ὁ καὶ δείγμα τῆς ἐκείνου πρὸς τὸν ἄνδρα συμπνοίας, τούτῳ γὰρ

ἐνηβρύνετο πλέον, ἢ τῇ στροφῇ τῆς σφενδόνης ὁ Γύγης, ἢ ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος ὁ τοῦ Φιλίππου τὸ μυθικὸν αὐτῷ ἐπιγράφει πατέρα γεγενῆσθαι θεῶν. Ἀλλὰ μέχρι τινὸς μηκύνω τὸν λόγον, εἰδὼς ὡς εἰ μὲν τὸ κατ' ἀξίαν ἐπιζητοῖ τις, καὶ πέλαιος ὅλον ἀτλαντικόν, βραχεῖα θανάσι φανήσεται. πρὸς τὰ τοῦδε παραβαλλόμενον εἰ δ' ὅσον τὸν πόθον ἀφοσιώσασθαι, δι' ὀλίγων ἡμερῶν βραχυλογῆσαντα, ἐνὶ τοῖς ἀποδείξει, ὃ δὴ καὶ ποιήσω τῶν πάλαι θαυματοζόμενων μνημοεύσας ὀλίγων, καὶ τοῖς τοῦ ἀνδρὸς πρακτεῖς παραβαλλόντων, ὡς ἂν καὶ τούτων μείζων καὶ θαυμασιώτερος ἀναφανῆ θαυμάζεται μὲν γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀρετὴ συγκρινομένη δὲ πλέον, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον ὅσῳ πρὸς μείζοντα τὴν ἐμφέρειαν ἔχει καὶ δοκοῦντα τῶν ἄλλων ὑπερανεστηκέναι πολλῷ τῷ περιόντι.

Ἄβραμ ἐθαυματοζώθη ἐπὶ φιλοξενείᾳ, δι' ἧς καὶ Θεὸν ξενοδοχῆσαι ἠξίωτο ὁ δὲ τῷ λόγῳ ἐκάστωε τοὺς προσιόντας σιτίζων, Θεὸν οὐχ ἀπαξ, ἀλλ' ὁσημέραι ἐπιδημοῦντα περιχαρῶς ὑπεδέξατο ὡς πνίξας παρὰ τὴν δρῦν τὴν σκηνήν, ἀλλὰ παρ' αὐτὴν τὴν ἐκ ἀλησίαν, ἦνπερ ἡρμόσατο πάλαι προτυπομένην παρὰ Ρεβέκκας τῆς τοῦ πατριάρχου Ἰσαὰκ ὁμοζύγου. Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος, τοῦ μὲν ἐπαινεῖται τὸ πρᾶον, τοῦ δὲ τῆς σοφίας πλάτος, ὁ δὲ φαίνεται τὰ τῶν ἀμφοτέρων συνάψας ἐν ἑαυτῷ, καὶ τὰ τοῦ καθ' ἕκαστον ἰδιώματα ἀναδείξας ἑαυτοῦ προτερήματα—τὶ ἂν τοὺς ἄλλους λέγοιμι, ὧν τῶν μὲν τὸ πρᾶον, τῶν δὲ τὸ σῶφρον, τῶν δὲ τὸν ζῆλον, τῶν δὲ τὸ τοῦ ἦθους μειλίχιον συλλεξάμενος, κοινὸν τῶν ἀρετῶν ἀπάντων ταμεῖον ἑαυτὸν ἀπειργάσατο.—Οὕτω τοίνυν βίου, καὶ μετὰ τοιούτων ἐλπίδων, οὕτω τὸν πεντηκοστὸν πέμπτον χρόνον κατελιφῶς, ἐπόθει γὰρ θάπτον τὸ μετὰθεον γενέσθαι, καὶ τῆς ἐκείνου δόξης κατατροφᾶν, καθάπερ τις χιτώριον ἀποδησάμενος, τὸ τοῦ σώματος φύραμα, καθαρὸς τῷ καθαρῷ προσεχώρησεν ὡς κόνινον ἀναδησάμενος ὡςπερ τις ὀλυμπιονίκης, ἀλλ' ἀμαράντινον στέφανον, καὶ οἶον εἰκὸς τὸν πάντων βασιλέα δωρεῖσθαι Θεόν. Καὶ νῦν ἐν οὐρανοῖς χορεύων ἐπιεικῶς σὺν ἀγγέλοις ἀγάλλεται, περὶ τὸ πρῶτον φῶς καὶ ἀκέραιον, τὸ ἐν τρισὶ προσώποις θεωρούμενόν τε καὶ δοξαζόμενον. Τοιούτος ὁ ἡμέτερος στεφανίτης ὡς τὴν πίστιν τηρήσας, οὕτω τὸ τάλαντον πολυπλασιάσας, οὕτω τὸν δρόμον τελέσας καὶ τοιαῦτα ἐπαθλα, ἃ μὴδ' ἀκοῆ ἀκοῦσαι, μὴδ' ὄψει φαντασθῆναι, μὴδὲ νοῦς διατυπῶσαι ἠξίωται πόποτε, τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς ἰδρώτων αὐτῷ πρὸς οὐρανὸν ἀρθέντι, οὐ πνίξῃ ἀρματι καθάπερ Ἡλίας τὸ πρότερον, ἀλλὰ τῷ τῶν ἀρετῶν, δι' ἃς κἀκεῖνος τῶν φλογερῶν κατετόλμησεν ὀχημάτων.—Ἄλλ' ὃ τῆς Ἐκκλησίας ἀφειδέστατε κόσμε, ὃ τῆς οἰκουμένης ἐγκαλλώπισμα θεῖον, ὃ τῶν μοναζόντων ἀκριβεστάτη στάθμη, ἄνωθεν ἡμᾶς ἐποπτεύεις, τοὺς τὴν χαρμύσνον τελετὴν περιχαρῶς εορτάζοντας καὶ τοῖς μετέπειτα παραπέμποντας, πάλαι κεκρυμμένην οὖσαν, καὶ τὸ μέχρις ἡμῶν ἀγνωστον φιλοσοφῆσαντός σου κἄνταυθα συνήθως, καὶ τὸ τοῦ βίου λανθάνον, καὶ τὸ ἀτυφον περιποιούμενον, ὅτε μὴ τὴν ἐκ τῆς κενῆς δόξης λύμην παρὰν ὑφίστασθαι ἀσφαλῶς καταλύσαντα καὶ δέχριο τόνδε τὸν λόγον, εἰ καὶ τῆς ἀξίας ἐλλείποντα, ἀλλὰ γε τοῦ πόθου μὴ ἐνδεῆ, ὃν ὠδίνησεν ὁ πρὸς σέ μου θεομότητος ζῆλος καὶ δεξιόμενος στήσας τὴν τῶν οὐχ ὀρωμένων τε καὶ ὀρωμένων ἐχθρῶν ἐπιβουλήν ἀλλεπάλληλον, καὶ πείσας φέρειν εὐμαρῶς τὰ συμπύπτοντα ἀνιαρὰ, ὡς ἂν ποσῶς τῶν λυπεῖν εἰδόντων ἀπηλλαγμένοι τὴν μίαν Πατρός Υἱοῦ καὶ ἀγίου Πνεύματος δοξαζόμενον θεοτήτᾳ τε καὶ δύναμιν, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τέλος

Σημειώσεις.—Ὁ κώδιξ οὗτος εἶναι παλιμψηστος ἰδίως ἀπὸ φυλ. 156 καὶ ἐκεῖθεν. Εἰς φυλ. 159 τὰ γράμματα εἰσὶ κάθετα δυστυχῶς καὶ δυσανάγνωστα, καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν χαρακτήρων φαίνεται ὅτι εἰσὶ τοῦ βου αἰῶνος, ὡς καὶ εἰς φυλ. 163.—Ἀπὸ φυλ. 170 καὶ ἐκεῖθεν ὀριζόντια καὶ μικρότερα κατὰ τὸ μέγεθος τῶν πρώτων.

Σπυρίδων Καμπανάς, Λαυριώτης
Ἴατρος.

Ο κ. ΨΑΧΟΣ
ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ παραγγελία τοῦ μεγάλου ὄργανου τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς. — Δύο διαλέξεις

Εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Νέας Φόρμιγγος» εἶναι γνωστὸν τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς μεγάλου ὄργανου, ἰδίως τοῦ κ. Ψάχου ἐπινοήσεως, δι' οὗ θ' ἀποδίδονται πᾶσαι αἱ διαστηματικαὶ λεπτομέρειαι τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ θὰ διασωθῇ ὁ διὰ μόνης μέχρι τοῦδε τῆς φωνητικῆς παραδόσεως ἀποδιδόμενος χαρακτήρ αὐτῆς. Τὸ ζήτημα τοῦτο λελυμένον ἦδη καὶ ἐτοιμον καὶ ἀπάσας αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας, εἰσηλθε πλέον εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πραγματικότητος.

Ὁ κ. Ψάχος, ἀποφασίσας τὴν κατασκευὴν, κατόπιν πολλῶν συνεννοήσεων μετ' εἰδικῶν ἐργοστασίων τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γερμανίας, προὔτιμησε τὴν εἰς εἰδικὸν τῆς Γερμανίας ἐργοστάσιον κατασκευὴν τοῦ ὄργανου. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεταβάς εἰς Γερμανίαν, ἔδωκε τέλος εἰς τὸ δυσχερὲς καὶ πολύπλοκον τοῦτο ζήτημα. Κατόπιν πολυμέρων συνεννοήσεων μετὰ τοῦ ἐν τῷ Ἐτιγγεν τῆς Βαυαρίας μεγίστου ἐργοστασίου ὄργάνων καὶ ἀρμονίων τοῦ πεφημισμένου οἴκου G. F. Steinmeyer, συνεφωνήθη ἡ κατασκευὴ, ὑπερπληθθέντος ἰδίως τοῦ δυσχερεστέρου μέρους τοῦ ὄργανου, ἦτοι τοῦ τῆς διευθετήσεως ἐν μιᾷ διὰ πασῶν τεσσαράκοντα καὶ ἐνὸς πλήκτρων, ἀντὶ τῶν δέκα καὶ τριῶν, ἅτινα ἐν ἐκτάσει μιᾶς παλάμης περιέχει ἡ διὰ πασῶν τοῦ Κλειδοκυμβάλου καὶ τῶν συναφῶν τούτων μεγάλων πνευστῶν ὄργάνων καὶ ἀρμονίων. Καὶ οὕτω τὸ ἐργοστάσιον, κατόπιν ἀνταλλαγῆς ἐπισήμων ἐγγράφων, ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴν τοῦ ὄργανου, οὗτινος αἱ πρῶται δοκιμαὶ θὰ γίνωσι τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον, ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ κ. Ψάχος θὰ μεταβῇ ἐπὶ τούτῳ εἰς Γερμανίαν, λαμβάνων ἀμέσως καὶ τὸ προνόμιον τῆς ἐπινοήσεως του.

Ἡ κατασκευὴ τῶν ὄργάνων θὰ συμπληρωθῇ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐπομένου ἔτους, καθόσον ἀπαιτεῖται μεγάλη καὶ ἀπιστεύτως λεπτὴ ἐργασία, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀπασχοληθῶσιν ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ τμήματα τοῦ θαυμασίου τούτου ἐργοστασίου, τοῦ ὁποίου ὁ διευθυντὴς καὶ ἰδιοκτήτης κ. Σταϊνμάρκερ θεωρεῖ ζήτημα ὑψίστης τιμῆς τὴν εἰς αὐτὸ ἀνάθειν μιᾶς τόσον πρωτοτύπου καὶ δυσχεροῦς ἐργασίας καὶ κατασκευῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ τέχνη μεγάλη καὶ πολλὰ θὰ ὀφείλῃ εἰς τὸν εὐγενέστατον τούτον Γερμανὸν εὐπατρίδην, τὸν θαυμάσιον τοῦτον καὶ ἐξόχου μορφώσεως ἄνδρα, ὅστις, ὡς ὑπεσχέθη, οὐδενὸς μέσου θέλει φεισθῆναι, ἵνα τὸ νέον τοῦτο ὄργανον ἀποτελῇ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς προόδου καὶ τελειότητος. Βραδύτερον θὰ κατασκευασθῶσι καὶ μικρὰ καὶ μικρότερα ἀκόμη ἀρμόνια, πρὸς κοινὴν χρῆσιν.

Ἦδη τοῦ ζητήματος τούτου λαβόντος τὴν ὀριστικὴν αὐτοῦ λύσιν, ἀνάγκη νὰ γνωσθῶσι λεπτομέρειαί τινες διὰ τοὺς μετὰ τοσοῦτον ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦντας τοῦτο.

Τοῦ ὄργανου τούτου ἡ ἡχητικὴ ἔκτασις θὰ ἴσῃ πέντε διὰ πασῶν καὶ ἐνὸς τόνου, τοιαύτη δηλαδή, ὥστε ὄλων τῶν ὄργάνων τῆς ὀρχήστρας ἡ ἔκτασις νὰ συμπεριλαμβάνηται ἐν αὐτῷ. Καὶ τοῦτο, διότι τὸ ὄργανον τοῦτο θὰ μιμῆται πάντα τὰ ὄργανα τὰ ἀπαραίτητα διὰ ὀρχήστραν Ἑλληνικὴν, ἦτοι βιολίον, βιολοντσέλλον, πλαγίαυλον, εὐθύαυλον, ἄρπαν κλπ. Τῶν αὐλῶν δὲ τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ἀπλῶν διαστημάτων καὶ τῶν πέντε διὰ πασῶν τοῦ ὄργανου συμποσομένων εἰς 207 περίπου, ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν αὐλῶν διὰ πάντα τὰ ὄργανα θὰ ἀνέλθῃ ὡς ἐγγίσιτα εἰς δύο χιλιάδας. Φυσικῶς λόγῳ τὸ ὄλον ὄργανον μετὰ πάντων τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ θὰ ἴσῃ παμμέγεθες, καταπληκτικὴ δὲ ἡ ἀπόδοσις καὶ τὸ ἄκουσμα τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐκτελουμένων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χειρισμὸς αὐτοῦ θὰ ἴσῃ δυσχερεστάτος, ἀπαιτῶν πολυχρόνιον ἄσκησιν τῶν χειρῶν κατὰ νέον ὄλως σύστημα, πρὸς εὐχερῆ ἀπόδοσιν καὶ ἐκτέλεσιν θὰ ὑπάρχῃ εἰδικὸν μηχανήμα μετὰ ταινιῶν (πιανόλας), δι' ὧν θὰ ἀκούῃ τις αὐτομάτως καὶ αὐτὰ τὰ δυσκολώτερα τεμάχια τῆς ἐκκλ., τῆς δημόδους καὶ πάσης ἄλλης μουσικῆς, ὅπως καὶ συνθέσεις διαφόρους, ἐν συναυλίᾳ ὄλων τῶν δι' αὐτοῦ ἀποδιδόμενων ὄργάνων.

Εἰς τὸ μέγα τοῦτο ὄργανον ἦτο ἀνάγκη νὰ δοθῇ καὶ ὄνομα κατάλληλον, δι' οὗ, οὐ μόνον τὸ ποῖον τῆς κατασκευῆς καὶ τοῦ μηχανισμοῦ του νὰ ἐκφράζηται, ἀλλὰ καὶ ἡ προσήκουσα εὐγνωμοσύνη ν' ἀποδίδηται πρὸς τὴν ψυχὴν τῆς ὄλης διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ κινήσεως. Ἐπειδὴ δὲ ψυχὴ καὶ μόνος τῆς ὄλης κινήσεως μοχλὸς καὶ παραστάτης παρήγορος εἶναι ἡ εὐγενεστάτη καὶ τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς δεινὴ ἡδὴ κάτοχος κ. Εὐὰ Σικελιανοῦ, ἡ γνωστὴ αὕτη τοῦ κ. Ψάχου μαθήτρια, ἡ πρὸς πᾶσαν δ' Ἑλληνικὴν ἰδέαν ὀλοφύχως ἀφοσιωμένη, τὸ μέγα τοῦτο ὄργανον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ κ. Ψάχος ἔδωκε τὸ ὄνομα **Παναρμόνιον**, προσωνομάσθη πρὸς τιμὴν τῆς κ. Εὐᾶς Σικελιανοῦ: «**Εὐεῖον Παναρμόνιον**».

Εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῇ ὁποῖον σταθμὸν ἐπίσημον διὰ τὴν μουσικὴν τέχνην καὶ ἰδίως τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν θὰ ἀποτελέσῃ τὸ «Εὐεῖον Παναρμόνιον». Καὶ μόνον, διὸ ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ ἀποκτᾷ δι' αὐτοῦ τὸν κυριώτατον καὶ ἀλάθητον ἐρμηνευτὴν αὐτῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, εἶναι ἀρκετὸν νὰ συγκληθῇ πᾶσαν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, ποθοῦσαν τὴν διάσωσιν τῆς μουσικῆς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρξεν ἐπιτήδειος καὶ κάπηλος, ὅστις νὰ μὴ συκοφαντήσῃ ὡς τυχαίαν καὶ ἄτερομάτιστον τεχνικῶς.

Ὁ κ. Ψάχος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ πολῦτιμον ἄρωγόν καὶ συνεργάτην τὸν συνδιευθυντὴν τῆς «Νέας Φόρμιγγος» καὶ διαπρεπῆ τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητὴν κ. Ἐμμαν. Πεζόπουλον, ἔκρινε σκόπιμον νὰ κάμῃ καὶ διαλέξεις ἐν Γερμανίᾳ, ἵνα δι' αὐτῶν καταρρίψῃ προλήψεις, τοσοῦτον ἐρριζωμένας κατὰ τῆς ἡμετέρας μου-

σικῆς, καὶ δώσῃ ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἀξίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῆς ὡς τέχνης ἀξίας σεβασμοῦ καὶ ἐπισταμένης ἐρεῦνης ἐκ μέρους ἰδίως τῶν σοφῶν ἀνδρῶν τῆς Γερμανίας. Πρὸς τοῦτο καὶ κατ' εὐγενῆ παρότρυνσιν τῶν ἐν Μονάχῳ καὶ ἐν Λειψίᾳ Ἑλλήνων ἔδωκε δύο διαλέξεις. Ἡ πρώτη ἐδόθη ἐν Μονάχῳ τὴν 1 Ἰουλίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Kunstgewerbehaus, διοργανωθείσα ὑπὸ τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς Κοινοτήτος, ἧς πρόεδρος ὁ διάσημος Ἑλληνὸς Ζωγράφος, ὁ τοσοῦτον τιμῶν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν Γερμανίᾳ, κ. Οὐμβέρτος Ἀργυρός. Κατὰ τὴν διάλεξιν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστη ὀλόκληρος ἡ Ἑλλην. Κοινότης, ὁ Ἑλληνὸς Πρόξενος κ. Βάσερμαν, πάντες οἱ παρεπιδημοῦντες Ἕλληνες καὶ τὸ ἄνθος τῶν Γερμανῶν ἐπιστημόνων, ἐν οἷς ὁ διάσημος Χάϊζεμπεργ καὶ ὁ πολὺς Λουδοβίκος Βύρχνερος, ὁ κ. Ψάχος μετὰ βραχείαν εἰσήγησιν τοῦ κ. Πεζοπούλου, ὁμίλησεν ἐπὶ δίωρον σχεδὸν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ὄργανου αὐτῆς, μετὰ φωτεινῶν εἰκόνων.

Ὁ κ. Ψάχος, λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῆς παρουσίας ἰδίως τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς μέσης καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου κ. August Heisenberg, ἐπεκαλέσθη τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ συμβολὴν πρὸς διάλυσιν μιᾶς δεινῆς συκοφαντίας κατὰ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, ἣν ἐπιπόλοιοι ἐρευνηταὶ ἐκ παρερμηνείας τοῦ παλαιοῦ αὐτῆς γραφικοῦ συστήματος ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσιν ὡς ἀριθμοῦσαν βίον μόλις ἑκατὸν ἐτῶν! Καὶ ἡ ἐκκλησις αὕτη τοῦ κ. Ψάχου πρὸς τὸν σοφὸν καὶ ἀγνὸν φιλέλληνα κ. Χάϊζεμπεργ δὲν ἀπέβη εἰς μάτην. Καθόσον ὁ μέγας οὗτος ἐπιστήμων, κατανοήσας τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικόν, τὸ ἱστορικὸν καὶ τὸ τεχνικὸν τοῦ ζητήματος, ὑπεσχέθη νὰ πράξῃ πᾶν τὸ δυνατόν, ἵνα διαφωτίσῃ τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἰδίως τοὺς Γερμανοὺς ἐπιστήμονας, εἰς οὓς διὰ τῆς κατανοήσεως τοῦ τόσου σοβαροῦ καὶ δυσχεροῦς ζητήματος τῆς ἀρχαίας γραφῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, διανοίγεται στάδιον εὐρείας μελέτης καὶ ἐρεῦνης. Τὸν κ. Ψάχον κατελθόντα τοῦ βήματος συνεχάρησαν πάντες ἐκ καρδίας, ὁ δὲ Πρόεδρος τῆς Κοινοτήτος κ. Ἀργυρός, ὅπως καὶ ὁ διαπορετῆς τῆς Κοινοτήτος Προϊστάμενος Πανος. Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Δημητρίου ἐξέφρασαν πρὸς αὐτὸν τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Κοινοτήτος διὰ τὴν δοθείσαν εἰς αὐτὴν ζῶην διὰ τῆς γενομένης διαλέξεως.

Δευτέραν διάλεξιν ὁ κ. Ψάχος ἔδωκεν τὴν 26 Ἰουλίου ἐν Λειψίᾳ, κατὰ παράκλησιν τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν Λειψίᾳ Ἑλλήνων σπουδαστῶν «Ἡ Ἀθηνα», ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Lehrer-Verinshaus.

Θέμα τῆς διαλέξεως ταύτης τοῦ κ. Ψάχου ἦτο: «**Ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς**» μετὰ φωτεινῶν εἰκόνων. Καὶ κατὰ τὴν διάλεξιν ταύτην ὁ κ. Πεζόπουλος ἔκαμε θαυμασίαν εἰσήγησιν, ἀναπτύξας ἐν πλάτει τὸ ζήτημα ἰδίως τοῦ ποιητικοῦ καὶ μουσικοῦ ρυθμοῦ τῶν ἀσμάτων τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλ. μουσικῆς καὶ διὰ τῆς εὐγλωττίας καὶ πειστικότητος του

προκαλέσας ἀκράτητα τὰ χειροκροτήματα τῶν ἀκροατῶν. Μετὰ τὴν εἰσήγησιν ταύτην τοῦ κ. Πεζοπούλου ὁ κ. Ψάχος, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα, ὠμίλησεν ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν περὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς Ἑλλην. μουσικῆς καὶ ἀφ' οὗ λεπτομερῶς ἀνάπτυξε τρία κυρίως σημεῖα, τὴν ἱστορίαν, τὴν παράδοσιν καὶ τὴν γραφὴν αὐτῆς, διὰ φωτεινῶν εἰκόνων ἔδωκε πλήρη καὶ σαφῆ ἰδέαν τῆς ἐξελίξεως τῆς ἡμετέρας μουσικῆς διὰ μέσου τῶν κατ' ἐποχὰς διαφόρων γραφικῶν συστημάτων αὐτῆς.

Τὸν κ. Ψάχον, ἐπευφημηθέντα καὶ καταχειροκροτηθέντα, προσεφώνησεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου «Ἀθηνᾶ» καὶ διδάκτωρ τῆς Νομικῆς κ. Ἀναγνωστόπουλος, ἐκφράσας τὰς θεομὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν ἀπειρον εὐγνωμοσύνην τοῦ Συλλόγου καὶ τῆς Κοινότητος διὰ τὴν σπανίαν ταύτην μουσικοφιλολογικὴν ἀπόλαυσιν.

Κατὰ τὴν διάλεξιν ταύτην παρέστη—ὡς παρὰ πάντων ὁμολογήθη—διὰ πρώτην φορὰν ἀπαξάπασα ἡ Ἑλλην. Κοινότης, ὁ Πρόεδρος κ. Παπαγεωργίου, καθηγηταὶ τοῦ ἐν Λειψία Πανεπιστημίου, ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς μουσικῆς κ. Η. Abert, ἀρχαιολόγοι, ἱστορικοὶ καὶ τόσοι ἄλλοι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὧν ἡ ἀναγραφὴ καθίσταται ἄγαν δυσχερῆς.

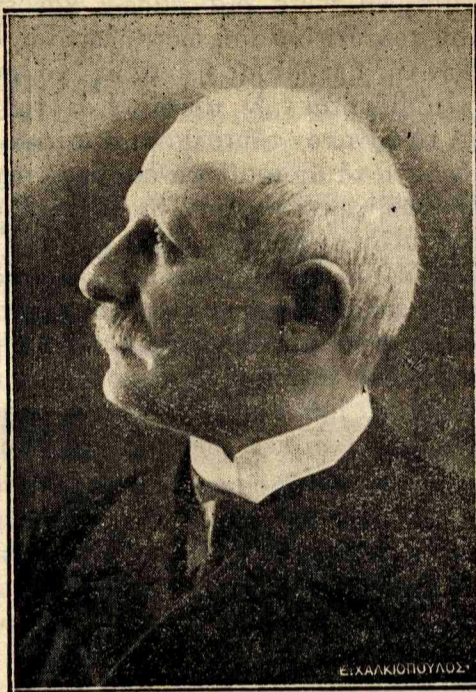
Μετὰ τοῦ προέδρου τῆς «Ἀθηνᾶς» κ. Ἀναγνωστοπούλου εἰς τὴν τελείαν τῆς διαλέξεως διοργάνωσιν συνετέλεσεν ὁ διδάκτωρ τῆς νομικῆς κ. Σ. Παπασωτηρίου, ὁ εὐγενέστατος οὗτος καὶ τὴν ψυχὴν πάσης κινήσεως ἑλληνικῆς ἐν Λειψία ἀποτελῶν φίλος καὶ ἐπιστήμων, ὅστις εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἱστορικῆς ταύτης διὰ τὴν Ἑλλην. Κοινότητα Λειψίας φιλολογικῆς ἐσπερίδος, εἶχε τὴν εὐγενῆ διάθεσιν νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν κ. Ψάχον ὠραίαν ράβδον ἐξ ἐβένου μετὰ καλλιτεχνικῆς ἀργυρᾶς λαβίδος.

Ὁ κ. Ψάχος καθ' ὅλον τὸ τρίμηνον διάστημα τῆς ἐν Γερμανίᾳ διαμονῆς του ἐγένετο ἀντικείμενον ἀπειροῦ σεβασμοῦ καὶ θεομῶν ἐκδηλώσεων ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀφορμὴ νὰ ἀφυπνισθῇ τὸ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς αἰσθημα τῶν Ἑλλήνων τῆς Γερμανίας, εἰς οὗς ὑπεσχέθη, ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν τὸν προσεχῆ Ἰανουάριον μεταβασίῃν του θὰ δώσῃ καὶ συναυλίαν Ἑλληνικῆς μουσικῆς.

«ΩΛΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ»

Καθίσταται γνωστὸν εἰς πάντας τοὺς ἐνδιαφερομένους μαθητὰς, ἀκροατὰς κλπ. τοῦ «Ὁδείου Ἑθνικῆς Μουσικῆς»—οὗτινος ἡ λειτουργία διεκόπη ἔνεκα τοῦ εἰς τὸν κ. Ψάχον ἐπισυμβάντος δυστυχήματος—, ὅτι αἱ πύλαι αὐτοῦ θὰ ἀνοίξωσι μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ κατασκευαζομένου μεγάλου ὄργάνου τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

ΝΗΛΕΥΣ Α. ΚΑΜΑΡΑΔΟΣ

Εἰδήσεις ἐξόχως θλιβερὰ μετεδόθη ἡμῖν ἐκ Κων)πόλεως, διαπιστοῦσα τὸν θάνατον διαπρεποῦς μουσικοδιδασκάλου καὶ ἱεροψάλτου, τοῦ Νηλέως Α. Καμαράδου.

Εἶναι τόση ἡ ἐπὶ τῇ θλιβερῇ τούτῳ ἀγγέλματι διακατέχουσα ἡμᾶς θλίψις, ὥστε ν' ἀδυνατώμεν νὰ γράψωμεν ὅσα πρέπουσιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος φίλου καὶ συμπατριώτου, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐκ καθήκοντος δημοσιογραφικοῦ ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν ἐκ τοῦ μακροῦ σταδίου καὶ τῆς λυσιτελοῦς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς δράσεως τοῦ ἀειμνήστου.

Εἴπερ τις καὶ ἄλλος γνωρίσαντες τὸν ἄνδρα, οὐδεμίαν λέγομεν ὑπερβολὴν, χαρακτηρίζοντες τὸν θάνατον αὐτοῦ ὡς μεγίστην ἀπώλειαν διὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ διὰ τὴν ἐν γένει μουσικὴν τέχνην. Πλήρης ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἔρωτος πρὸς τὴν μουσικὴν τοῦ ἔθνους του, φιλόπονος, μελετηρὸς, λεπτολόγος, φιλότιμος, ἀγαθός, γλυκύτατος τοῦς τρόπους καὶ ἀνεξίτητος, ἦτο λίαν ἀγαπητὸς εἰς πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀναστρεφόμενους, τῶν ὁποίων πλεῖστοι ὑπῆρξαν μαθηταὶ καὶ ἀκουσταὶ αὐτοῦ. Ἱεροψάλτης ἀριστος, ἄτε καὶ φωνὴν καλὴν καὶ ἠχηρὰν καὶ τέχνην μεγάλην κεκτημένος, προσείκυε πλήθη κόσμου, κατακλύζοντα τοὺς ναοὺς, ἐν οἷς ἐκάστοτε ἔψαλλεν. Οὐδεμία σοβαρὰ μουσικὴ ἐργασία ἐγένετο, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μὴ συνέβαλλεν ὁ Νηλεὺς Καμαράδος διὰ τῆς γνώμης του, τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του. Ὁ ἐν Φαναρίῳ «Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος» ἰδίως ὑφίσταται δεινὴν πλῆγμα. Διότι ἐν τῇ σημερινῇ λειψανδρίᾳ ὁ Νηλεὺς Καμαράδος ἦτο ὁ πολυτιμότερος συνεργάτης, ὁ κυριώτατος παράγων, τοῦτ' αὐτὸ ἡ ψυχὴ ὅλης τῆς μουσικῆς ἐργασίας καὶ κινήσεώς του. Οὐδὲν συνεζητεῖτο τεχνικὸν καὶ δυσχερῆς θέμα, οὐδὲν ἐπ' αὐτοῦ ἀπεφασίζετο, ἂν μὴ ἐζητεῖτο ἡ γνώμη τοῦ Καμαράδου, γνώμη βαρύνουσα καὶ ἐπιπλέουσα πάντοτε. Ἀλλὰ καὶ ἡ Μουσικὴ Σχολὴ τοῦ αὐτοῦ Συλλόγου εἰς τὸν Καμαράδον ὀφείλει τὴν πρόδοσιν καὶ τὴν προαγωγὴν αὐτῆς. Τακτικὸς μέχρι ψυχώσεως εἰς τὸ καθήκον, διδάσκαλος δ' ἀπαράμιλλος, οὐδὲν παρέλειπεν, ἵνα διὰ τῆς λεπτολόγου διδασκαλίας του ἀναδείξῃ μαθητὰς ἱκανοὺς ἐν τῇ ψάλλειν καὶ τῇ τέχνῃ. Ὁπαδὸς τοῦ ἀπὸ διφθέρας ψάλλειν, κατῴρθου πάντοτε νὰ ἐμφανίζῃ χοροὺς ἀρτίως κατηρτισμένους,

βασανιζόμενος καὶ ταλαιπωρούμενος, ἵνα δι' αὐτῶν παρασκευάσῃ σύστημα πλήρες πρὸς ὁμοίμορφον ἐκτέλεσιν. Ὁ θερμὸς δ' οὗτος πόθος του συνετέλεσεν ἀκριβῶς εἰς τὸ νὰ τελειοποιηθῶσι καὶ ἀναδειχθῶσι δι' αὐτοῦ πολλοὶ τῶν μαθητῶν του, ἀποκομίζοντες ἐκ τῆς διδασκαλίας του καὶ ἐκ τῆς ἐπὶ στασιδίου παρ' αὐτῷ τριβῆς τῶν ἐφόδια πολὺτιμα πρὸς ἀνάδειξιν καὶ εὐδοκίμησιν ἐν τῇ σταδίῳ των.

Ὁνειρευόμενος καὶ ἐκεῖνος τὸν καταρτισμὸν ὁμοιομόρφου συστήματος, οὐδὲν πρὸς ἐπίτευξιν τούτου παρέλειπεν, ἔστω καὶ ἂν ἐν τῇ ἀκραίῳ ζήλῳ του ἠκολούθει ὁδὸν διάφορον ἐκείνης, ἣν προϋποθέτουσι τὰ πρῶτα τῆς ἐκκλησ. ἡμῶν μουσικῆς κείμενα. Εἰς τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἐγκρατεῖται τὸ ἔλως ἰδιορρυθμὸν τοῦ Νηλέως Καμαράδου, προσπαθήσαντος δι' ἔλως αὐτοῦ τῶν δυνάμεων ν' ἀποκρυσταλλώσῃ τὰς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐμπνεύσεως γραμμὰς εἰς σύστημα ἴδιον, σύστημα, ὅπερ καθ' ἡμᾶς ἠὲδοκίμει καὶ ἤρρεσκεν, ἐφ' ὅσον ὁ ἴδιος ψάλλων ἐφήρμοζε τοῦτο, ἀλλ' ὅπερ δὲν νομίζομεν δυνατὸν νὰ συνεχίσῃ καὶ ἐπιβάλλῃ ἄλλος, οὐχὶ ὡς ἄστογον, ἀλλ' ὡς δημιουργήσαν μέλη καὶ γραμμὰς ἔλως διαφόρους πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς γεραρᾶς ἀρχαιότητος καθιερωθέντα κατὰ παράδοσιν γραπτὴν καὶ ἄγραφον μέλη. Καὶ ἐν τούτοις ὁ Νηλεὺς Καμαράδος ἦτο μανιῶδης μιμητὴς τῶν ἀρχαίων ἀργῶν μελωδημάτων, πολλὰ τῶν ὁποίων συχνάκις ἔψαλλεν εἴτε ἐπεξεργάζετο, μελοποιῶν ἅμα ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν ἄλλα νεώτερα.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποσον ἀπετέλει τὴν μεγίστην τοῦ ἐκλιπόντος μουσικοδιδασκάλου μουσικὴν ἀρετὴν ἦτο ἡ βαθεῖα γνώσις τῆς θεωρίας τῆς μουσικῆς. Ἡμέρας καὶ νυκτὸς περὶ ταύτην ἐνασχολούμενος, κατῴρθωσε πλεῖστα σημεῖα αὐτῆς σκοτεινὰ νὰ διαλευκάνῃ καὶ καθορίσῃ, ἰδίως δὲ πολλὴν καὶ λεπτολόγον ἐργασίαν νὰ παρασκευάσῃ—ὡς ἔλεγεν—ἐπὶ τῶν διαστημάτων τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἣν—καθ' ἃ εὐχαρίστως ἄλλοτε ἀνέγνωμεν—παρέδωκεν εἰς τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Μουσικὸν Σύλλογον», ἣτις δ' ὡς δὲν ἀμφιβάλλομεν δημοσιευομένη μεγίστην συμβολὴν θὰ παράσῃ εἰς τὸ σκοτεινὸν καὶ ἀκανθῶδες τοῦτο ζήτημα. Ἰδέαν ἀκριβῆ τῆς ἐργασίας ταύτης τοῦ μακαρίτου δὲν ἔχομεν, ἵνα κρίνωμεν περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς σημασίας αὐτῆς. Ἄλλ' ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ ἀναστροφῆς καὶ τῶν συνομιλιῶν καὶ συζητήσεων, εἴχομεν σχηματίσει πρὸ ἑτῶν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ μακροχρόνιος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐργασία του, δὲν ἦτο δυνατόν, εἰμὴ νὰ ἦναι σοβαρὰ καὶ λυσιτελής.

Τὴν ἑλλειψιν συστηματικῆς μορφώσεως τοῦ μακαρίτου ἀνεπλήρου ἢ παροιμιώδης φιλοπονίας του καὶ ἡ ἀδιάλειπτος μελέτη τῶν ἀρχαίων μουσικῶν συγγραμμάτων, οὗς ἀντὶ παντὸς κόπου καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας κατῴρθου νὰ ἐννοῇ καὶ ἐρμηνεύῃ, ἐξ αὐτῶν πάντοτε ἀρούμενος τὰ ἐπιχειρήματά του κατὰ τὰς ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε ἀναφορῶν θεωρητικῶν ζητημάτων ἰδιαιτέρας καὶ δημοσίας συζητήσεις. Καὶ ὅντως ὁ Νηλεὺς Καμαράδος, τὸν ὅποσον ἐπιπόλαιος καὶ ἀνάγωγος ἐπικριταὶ του ἀπεκάλουν ἀγράμματον, ἐθαυμάζετο, ἀλλὰ καὶ κατέπληττεν ὁσάκις εἰς τὰς συζητήσεις του τὴν ὀρθοτέραν πάντοτε διατυπῶν γνώμην, κατεπολέμει τοὺς ἐναντιοφρονούντας διὰ τῆς πιστῆς καὶ ἀκριβοῦς ἐρμηνείας καὶ αὐτῶν ἐπιτῶν δυσχερεστάτων χωρίων τῶν ἀρχαίων μουσικῶν συγγραμμάτων. Δικαίως δ' ἐθεωρεῖτο ἐν Κων)πόλει ὡς ὁ τελευταῖος τῶν μετὰ τὴν ἐκείνην βασιλευσάντων καὶ ἐμβριθείας ἐγκυψάντων εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐρευναν τῆς θεωρίας τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἐν γένει τοιαύτης. Διότι ἐγνώριζε καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ τὴν Ἀσιατικὴν μουσικὴν, τὴν Ἀρμενικὴν σημειογραφίαν καὶ ἐχειρίζετο τὸ κλειδοκύμβαλον.

Ὡς ἐν τῇ προομιλίῳ ἡμῶν εἴπομεν, εἶναι τόση

ΤΟ ΜΗΛΟ

Δημῶδες χορευτικὸν Κρήτης (Βος Συρτός). Κατ' ἀπαγγελίαν Ἐμμανουὴλ Δ. Ζωφάνη, Λυριτζῆ ἐν Χανίοις.
(Ἐκ τῆς Κρητικῆς συλλογῆς Κ. Α. Ψάχου)

Ρυθμὸς τετράσημος Ἦχος ᾠ Πα ᾠ

Το μηλο ο ο ο σο ψε γε ε ται εις
 τη εις τη χρυ σο μη η λι ι ι τσα ρ για ψη τε [λο Χιο να μου] ρ
 για ψη τε για μα ραι νε ται ρ για ψη τε [λο] Χιο να μου ρ
 για ψη τε για μα ραι νε ται

Τὸ μῆλο ὅσο ψέγεται
 εἰς τὴ χρυσομηλίτσα
 γιὰ ψῆται γιὰ μαραίνεται
 γιὰ τὰ πουλιά τὸ τρώσι,
 γιὰ πέφτει 'ς τὸ παράστρατο
 τὸ τρώνε οἱ διαβάτες.
 Ἔτσι εἶναι δὰ κι' ἡ κοπελλιὰ
 σὰν ἔλθη τοῦ καιροῦ τση.
 Βρίσκει ἀφορμὴ τση μάνα τση
 καὶ λόγια τοῦ κυροῦ τση.
 Μάνα 'ς τὴ μέση δὲ χωρῶ,
 'ς τὴν ἄκρη τρῶν' οἱ φύλλοι.

Στρώσε μου μάνα 'ς τὴν αὐλὴ
 ἔξω 'ς τὸ φεγγαράκι,
 γιὰ νὰ δροικῶ καὶ τὸ βοσκὸ
 ὅταν διπλοσυρρίζη,
 κι' ὅτα λαλῆ τὰ πρόβατα
 κι' ὅτα θ' ἀποτσικίζη.
 —Μωρὴ, βοσκὸ ἀγάπησες,
 μωρὴ, βοσκὸ θὰ πάρης,
 ἀπού'χου τὰ στιβάλια του
 ἐπτὰ λογιὸ τομάρι,
 καὶ σκύλλινο καὶ κάτινο
 καὶ γιτσικὸ καὶ πρόβειο;

Τὸ μῆ - λο δ - σο ψέ - γε
 ται εις τῆ εις τῆ χρυ - σο - μη - λι - τσα για
 ψῆ - ται [λο - Χιο - να μου για ψῆ - ται για μα -
 ραί - νε - ται για ραί - νε - ται

ἡ διακατέχουσα ἡμᾶς θλίψις, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν ἐν ψυχικῇ ἡρεμίᾳ νὰ ἐξάρωμεν λεπτομερῶς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ τόσο ἀγαπητοῦ καὶ διαπρεποῦς μουσικοδιδασκάλου Νηλέως Καμαράδου. Ἀλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδιά τοῦ ἀειμνήστου ἀς συγχωρήσῃ ἡμῖν τὴν ἀδυναμίαν ταύτην καὶ ἀς δεηθῆ εἰς τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, ἵνα ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν μαθητῶν του ἀναδειχθῆ τις ἀντάξιος αὐτοῦ καὶ πληρώσῃ τὸ διὰ τοῦ θανάτου του ἀνεωχθὲν κενόν. Καὶ ἐπὶ τούτῳ εὐχόμενοι τῷ μεταστάντι ψυχῆς ἀνάπαυσιν καὶ μνήμην αἰωνίαν, συλλυπούμεθα ἐκ βάθους ψυχῆς καρδίας τὴν σεβαστὴν σύζυγον καὶ τοὺς προσφιλεῖς ἡμῖν υἱοὺς καὶ θυγατέρας του, εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ὁποίων ἐν γήρατι πῖονι κατόπιν δὲ μακρᾶς καὶ ἐπωδύνου ἀσθενείας παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Πλάστην ὁ τοῖς πᾶσιν ἀγαπητὸς καὶ συμπαθὴς Νηλεὺς Καμαράδος.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Βιογραφικαὶ σημειώσεις.

Ὁ ἀειμνήστος Νηλεὺς Καμαράδος ἐγεννήθη τὸ 1852 ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι τοῦ Βοσπόρου. Ἐχρημάτισε τὸ πρῶτον δομῆσις τοῦ Γερασίμου Κανελλίδου ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ναφ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ὡς ἱεροψάλτης ἔψαλεν εἰς τὰς ἐνορίας Βεδεκίου, Τσεγκέλικου, Κοντοσκάλου, Μεγάλου Ρεύματος, Γαλατᾶ (ἅγιος Νικόλαος, Καφατιανή, ἅγιος Ἰωάννης Χίων), Κουσουντζουκίου, Σταυροδρομίου (ἅγιος Κωνσταντῖνος). Τὴν μουσικὴν ἐδιδάχθη παρὰ τῷ Γερασίμῳ Κανελλίδῃ, τῷ Παναγιώτῃ Καλιτζανίδῃ (θεωρίαν καὶ πρᾶξιν) καὶ τῷ Φιλοξένῳ Κυριακῷ (θεωρίαν). Ἦτο κάτοχος τῆς θεωρίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, τοῦ κλειδοκυμβάλου, τῆς Ἀσιατικῆς μουσικῆς καὶ τῆς Ἀρμενικῆς μουσικῆς γραφῆς (σύστημα Ἀμπαρτσούν), ἣν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ διασέμου ἀνακτορικοῦ μουσικοῦ Λεβὸν Χαντζιάν. Ὑπῆρξεν ἰδρυτὴς καὶ μέλος ὄλων τῶν ἐν Κωνσταντινῶν Μουσικῶν Συλλόγων, τοῦ δὲ ἤδη Ἐκκλ. Μουσι-

κοῦ Συλλόγου μέλος ἐν ἀπάσαις αὐτοῦ ταῖς ἐπιτροπαῖς, ὡς καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ συντηρουμένῃ Μουσικῇ Σχολῇ. Ἀπεβίωσε τῇ 24 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἐν ἡλικίᾳ ἐβδομήκοντα ἐτῶν. Καταλείπει σύζυγον, τρεῖς θυγατέρας καὶ τρεῖς υἱοὺς. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ του ἐξεδόθησαν πολλὰ ψηφίσματα, ἐν οἷς τὸ τοῦ Ἐκκλ. Μουσικοῦ Συλλόγου Φαναρίου, τοῦ Συνδέσμου τῶν ἱεροψαλτῶν, τοῦ ἐν Πέραν ἱεροῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης κλπ.

Ἡ κηδεῖα του.

Ἡ κηδεῖα τοῦ ἀειμνήστου Νηλέως Καμαράδου ἐγένετο ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι μετ' ἐκτάκτου παρατάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας, προεξάρχοντος τοῦ Μητροπολίτου Νεοκαισαρείας κ. Πολυκάρπου μετὰ τοῦ χωρεπισκόπου Μεγάλου Ρεύματος Σκοπέλου κ. Γενναδίου, τιμῆς δ' ἔνεκεν μετασχόντος τοῦ πρεσβυτέρου ὄλων τῶν ἐνοριῶν, ἐν αἷς ἐχρημάτισεν ἱεροψάλτης. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ ἱερῷ ναφ τῶν Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν ὑπὸ 70 περίπου ἱεροψαλτῶν τῆς πρωτευούσης, προερχόντων τοῦ Πρωτοψάλτου καὶ τοῦ Λαμπαδαρίου τῶν Πατριαρχείων. Λόγον ἐπικηδεῖον ἐξεφώνησεν ἐν τῷ ναφ ὁ Μέγας Πρωτεύδικος τῶν Πατριαρχείων κ. Γ. Ι. Παπαδόπουλος ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἐκκλ. Μουσικοῦ Συλλόγου, ἐξυμνήσας τὴν ὑπέροχον ἀξίαν καὶ τὴν εὐεργετικὴν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας μουσικῆς δρᾶσιν τοῦ μακαρίτου. Ἐκ μέρους δὲ τῶν μαθητῶν καὶ συναδέλφων αὐτοῦ εἶπεν ὀλίγα τινὰ ὁ ἱεροψάλτης τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου κ. Ἄντ. Σύρκας. Τὴν κηδεῖαν παρηκολούθησε κόσμος ἄπειρος καὶ ἐκλεκτός, ἐν ᾧ ἀντιπρόσωποι τῶν Πατριαρχείων καὶ ἄλλων σωματείων, ὄλος ὁ μουσικὸς κόσμος τῆς πόλεως, Εὐρωπαῖοι, Ἀρμένιοι καὶ Τοῦρκοι μουσικοὶ, ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ ὀλόκληρος ἡ Κοινότης Μεγάλου Ρεύματος, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ὁ ἀειμνήστος Νηλεὺς ἀπήλασε μεγίστου

σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Μετὰ τὴν κηδεῖαν ὁ νεκρὸς ἐν ἐπιβλητικῇ συνοδείᾳ ὠδηγήθη εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ προαστείου, ὅπου καὶ παρεδόθη εἰς τὴν μητέρα γῆν, τελεταρχούντος τοῦ ἁγίου Σκοπέλου.

Τοῦ ἀειμνήστου Νηλέως Καμαράδου αἰωνία ἡ μνήμη!

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ

Τὸ νέον μέγα Ἑλληνικὸν ὄργανον, οὗ ἐπινοητὴς ἐγένετο ὁ σοφὸς ἰδρυτὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑθνικοῦ Ὁραίου κ. Κ. Ψάχος, καὶ ἐν ᾧ θὰ ἐπιτευχθῆ νὰ ἀποκρυσταλλωθῶσι καὶ ἀπαθανατισθῶσι οἱ φθόγγοι τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, θὰ ἀποβῆ ὁ κυριώτατος κανὼν καὶ γνώμων, καθ' ὃν θὰ ἄδωνται τὰ σεμνὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἄσματα καὶ τὰ ἅγνα δημώδη μέλη. Σήμερον, ὡς ἔχει παρ' ἡμῖν ἡ Μουσικὴ, ἐπειδὴ τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον αὐτῆς, ὁ φθόγγος, ὑπέστη ἀλλοίωσιν, ἀπώλεσε σχεδὸν τὸν παλαιὸν καὶ ἀπαράμιλλον εἰς σεμνοπρέπειαν καὶ κάλλος γνήσιον αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἐπειδὴ δὲ θὰ πληρώσῃ τὰ ὦτα ἡμῶν τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ Ἑλληνικῶν φθόγγων, θὰ διευκολύνῃ ἅμα ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ διακρίνωμεν εὐχερῶς τὰς λεπτότητας τῶν ἐλαχίστων διαφορῶν τῶν ποικίλων τονικῶν διαστημάτων καὶ θὰ προσεγγίσῃ λίαν τὴν ἀκοὴν ἡμῶν πρὸς τὰ ποικίλα τῆς ἡμετέρας ψυχῆς συναισθήματα, ὧν θὰ ἀποβῆ ὁ ἀριστος καὶ δεξιώτατος διερμηνεύς. Ἐν συνφύσει δὲ αὐτοῦ μετὰ τῆς ἑλληνικῆς φωνῆς θὰ προέλθῃ καὶ τὸ ἐξῆς μέγιστον καλόν. Οὐ μόνον τὴν φύσει ἡδεῖαν φωνὴν θὰ καταστήσῃ τελείαν καὶ κτῆμα τιμαλφές, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐλαττωματικὴν ἐκ φύσεως φωνὴν θὰ βελτιώσῃ. Οὕτω δὲ θὰ παραχθῆ ἡ καλὴ φωνή, ἀριστον μέσον τῇ Μουσικῇ, ὡς ἡ καλὴ δεξιὰ χεὶρ εἶναι προσφεστάτη τῇ ζωγραφικῇ. Πρὸ παντὸς δὲ θὰ περι-

φρουρήσει την αγνότητα και γνησιότητα των μελών της ημετέρας Μουσικής από της αναμίξεως και νοθείας αὐτῶν, κακῶν, τὰ ὅποια προέρχονται εἴτε ἐξ ἀγνοίας, εἴτε καὶ ἐκ κακοβούλου ψυχῆς.

Ἡ ἀπὸ πολλοῦ ἀσυστόλως διενεργουμένη εἰς τὰ θεοπρεπῆ καὶ θεοτερπῆ ἡμέτερα ἄσματα ἀνάμιξις καὶ νοθεία αὐτῶν μετ' ἄλλων ξένης Μουσικῆς ἄσματων θὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ νὰ διαθορυβῆ καὶ παρενοχλῆ αὐτά, διότι δὲν θὰ εἶναι οὐδαμῶς ἀνεκτὴ, ὡς δὲν ἀνέχεται ὁ ἐν τῷ εὐανθεῖ λειμῶνι καλλιερῶν τὰ ὄρατα καὶ εὖσομα ἄνθη τὴν συνύπαρξιν μετ' αὐτῶν ἀγρίων ἀκανθῶν καὶ κακῶν φυτῶν.

Οὕτω δὲ ὁ ἀκούων ἄσμα Ἐκκλησιαστικῶν ἢ δημῶδες, ἀμέσως κρούμενον ὑπὸ τοῦ νέου μεγάλου ὄργάνου, θὰ εὐρίσκηται εἰς τοιαύτην εὐάρεστον θέσιν, εἰς ὅταν εὐρίσκηται ὁ δρέπων εὐχόμενος ὀπώρας ἀπ' αὐτῶν τῶν δένδρων, ἢ ὁ πίνων ὕδωρ κρυσταλλῶδες ἀπ' αὐτῆς τῆς πηγῆς, ἢ ὁ γεύμενος γάλακτος ἀπ' αὐτῶν τῶν μαστῶν ὑγιᾶς αἰγῆς ἢ ἀγελάδος.

Τὸ νέον Ἑλληνικὸν ὄργανον διατηροῦν ἀκέραιον καὶ ἀλώβητον τὸν χαρακτήρα τῆς ἡμετέρας Μουσικῆς θὰ εἶναι ὁ μέγας ἐθνικὸς θεμιτοφύλαξ τῶν διαφορῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων, ἅτινα ἐμφανίζονται ἐν τῇ Μουσικῇ, ὡς τὸ ἐγκατοπιζόμενον ἐν διαυγεστάτῳ ὕδατι ἡλιακὸν φῶς. Ἐκ τοιαύτης ἀπόψεως κρινόμενον τὸ ἔργον τοῦ κ. Ψάχου εἶναι μέγα, ὁ δὲ τοσοῦτον μετριόφρων κ. Ψάχος, ἄς μοι ἐπιτρέψῃ νὰ εἴπω, ὅτι παρουσιάζεται ἡμῖν ὡς νέος τις Χρυσορράς ἢ νέος Ἀριστόξενος.

Σάμος, Ἰούλιος 1922.

Ἰωάννης Κουκούλης
Μουσικοδιδάσκαλος.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλλου)

Θαλάσσια λουτρά. Ἡ Ἑλλάς περικλύζεται καὶ ἐννήχεται ἐν ψυχρῇ ἀλιπυγῇ, τῇ θαλάσσει, τῇ κατὰ χημικὴν ἀνάλυσιν πλουσιωτάτῃ εἰς περιεκτικότητα χημικῶν συστατικῶν ὡς τὸ χλωριούχον νάτριον (κοινὸν ἅλας), τὸ θεικὸν μαγνήσιον, τὸ κάλιον, ἀσβέστιον, τὸ ἰώδιον καὶ βρώμιον κ.λ.π. Πλὴν δ' ὅμως τούτων ἐν τῷ θαλασσίῳ ὕδατι ἐγκλείεται καὶ καθαρῶτατος ἀτμοσφαιρικός ἀήρ ἰδίως ἐν ταῖς κυματαγαῖς. Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἔχει θερμοκρασίαν 16—22 βαθμῶν εἰς τινὰς δὲ ἀβαθεῖς κόλπους καὶ μέχρι 26° ἀλλὰ κυμαινόμενην μεταξὺ πρωίας καὶ δείλης. Ὑψίστη θερμοκρασία παρατηρεῖται κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον, ὁπότε λέγεται ὅτι καὶ ἡ ἐκ τῶν λουτρῶν ὠφέλεια εἶναι μείζων. Πάντως δ' ὅμως καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς μῆνας ἡ ὠφέλεια ἐκ τῶν λουτρῶν εἶναι εἰς πάντας ὁμολογημένη, ὅταν γίνονται μετὰ μεθοδικότητος. Πηγάζει δὲ ἡ ὠφέλεια ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ δέρματος ὑπὸ τῶν ἀλάτων, ἐκ τῆς ἀμπώτιδος καὶ πλημύρας τοῦ αἵματος πρὸς τὸ δέρμα ὡς ἐκ τῆς ταπεινῆς θερμοκρασίας τοῦ ὕδατος καὶ τῆς πλῆξεως τοῦ σώματος ὑπὸ τῆς κυματαγῆς, ἐτι δὲ ἐκ τῆς ψυχαγωγίας καὶ σωμαστικῆς τῆς ἀπὸ τῆς νήξεως. Καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἡ μεθοδικὴ χρῆσις τῶν λουτρῶν ποιεῖ ζωηροτέραν τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ ταχύτεραν τὴν συναλλαγὴν τῶν μορίων τοῦ αἵματος, ἀφθονωτέραν δὲ τὴν ἀπέκκρισιν τῆς οὐρίας μετὰ ἐλαττώσεως τοῦ οὐρικοῦ δέξους καὶ τῶν φωσφορικῶν ἀλάτων. Ἐκ τούτου δὲ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ αὔξησις τοῦ βάρους τοῦ σώματος καὶ ἡ εὐχροία καὶ ζωηρότης πασῶν τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος.

Ἀπορρόφησις, καθ' ἃ πιστεύεται, δὲν γίνονται ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, διότι πάντοτε ἡ θερμοκρασία αὐτοῦ εἶναι ὑψηλότερα τῆς τοῦ θαλασσίου ὕδατος καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ σῶμα ψύχεται καὶ τὸ δέρμα ρικνοῦται, ὥστε, πᾶσα ἀναμύζησις ἐπίσχηται, πλὴν βεβαίως τῆς ὑπὸ τῶν πνευμόνων ἀναπόσεως τῶν ἐν τῇ

ἀτμοσφαιρᾷ ἐν εἴδει ἀχνώματος, αἰωρουμένων ἀλατωδῶν μορίων καὶ τοῦ ὄζοντος. Ἀλλὰ τοι οὗτος ἀήρ τελείως κεκαθαυμένος καὶ μεστός ὄζοντος ἐρεθίζει γενναιότερον τὴν τε κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ τὰ νεῦρα καὶ οἱ λουόμενοι καὶ παραμένοντες παρὰ θῖνα ἀλῶς πολυφλοῖσβοιο διατίθενται ἠδέως καὶ ἐξυγαιίνονται. Ἴνα ὅμως ἐπενεχθῆ ἡ ἀπὸ τῶν λουτρῶν προσδοκωμένη ὠφέλεια, πρέπει νὰ τηροῦνται ἀλαρεγκλίτως κατὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν κανόνες τινές, ἄλλως προσγίνεται ζημία καὶ οἱ ὑγιεῖαν ἐξ αὐτῶν ἀναμένοντες ἀποκομίζουσι βλάβας. Ἐχω ὑπ' ὄψιν πολλοὺς, πλείστους, οἱ ὅποιοι ἅμα τῷ θέρει ἀρχομένῳ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐνδείξεως ἢ ἱατρικῆς ὑποδείξεως ἐπιδίδονται εἰς τὴν λουτροθεραπείαν, ἀλλὰ μετὰ τὸ τρίτον—τέταρτον λουτρὸν παθαίνουσι ὀπίτιδας καὶ φαρυγγίτιδας καὶ βρογχίτιδας καὶ μεταμελοῦνται οἰκτροῶς. Καὶ οἱ πλείστοι, οἱ οὕτω τιμωρούμενοι, εἶναι οἱ οὐδεμίαν μέθοδον ἀκολουθοῦντες, οὐδὲ συμβουλήν σεβόμενοι, ἀλλὰ χάριν παιδείας ἐν τῇ θαλάσσει βυθίζονται εἰς οἰανδήποτε ὥραν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐν αὐτῇ παλαίοντες. Ὅθεν πρὸς ἀποφυγὴν δυσαρέστων δέον πρῶτον ἢ καταβύθισις ἐν τῷ ὕδατι νὰ γίνεταί ἀφοῦ προηγουμένως ἀναπαυθῆ ἐπ' ὀλίγον ὁ μέλλων νὰ λουθῇ καὶ ἀπαλλαγῆ τῆς τυχόν ὑπαρχούσης ἐφιδρώσεως. Δεύτερον νὰ ἐμβαπτίζῃ πρῶτον τὴν κεφαλὴν καὶ εἶτα νὰ καταδύεται αἰφνιδίως, νὰ κινῆται δὲ ἡρέμα ἀλλὰ διηνεκῶς. Τρίτον νὰ μὴ παρατείνῃ τὸ λουτρὸν πλέον τῶν 4—5 λεπτῶν τῆς ὥρας. Τέταρτον νὰ ἴναι νηστὶς καὶ ἄρα νὰ προτιμᾷ τὴν πρωίαν ἢ τὴν δείλην. Πέμπτον μετὰ τὴν ἐξοδὸν νὰ ἀποσπογγίζεται καλῶς, ὥστε νὰ μὴ παραμένῃ ὑγρασία εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα. Ἐκ τῶν λουομένων αἱ γυναῖκες καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ ἔχοντες πολλὴν καὶ πυκνὴν τὴν κόμην δέον νὰ φέρωσι κρηδεμον ὕδατοσταγῆς καὶ ἅμα ὡς εἰσβιβάζονται ἐν τῇ θαλάσσει νὰ χύνουσι λάγηνον ψυχροῦ ὕδατος κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν εἰς ἀπόκρουσιν ὑπεραιμίας. Ὡσαύτως οἱ δυναμένοι νὰ λούονται ἀνέτως καὶ κατ' ἀρέσκειαν εἰς οἰανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας νὰ προτιμῶσι τὴν 11η—11 1/2 π. μ. ὅπου οὐ μόνον ἡ πείνα γίνεταί ζωηροτέρα, ἀλλὰ καὶ ὁ μετὰ τὸ ἄριστον ὕπνος ἡδύτερος.

Γενικῶς δ' ἐνδείκνυνται τὰ ψυχρὰ θαλάσσια λουτρά ὡς ψυχτικὰ τοῦ σώματος καὶ ψυχαγωγικά, ἐρεθιστικά δὲ καὶ ρωστικά τοῦ δέρματος ἀνθρώπων ἰδρῶντων ἀπαύστως καὶ ἐν τῇ μικρῇ κινήσει. Δεύτερον ὡς ρωστικά τοῦ σώματος καθόλου, ἐπὶ νευροπαθειῶν, νευραλγιῶν, ἀπυτιῶν, νευρικών καρδιοκτύπων, ψευδοσχοτινιῶν, ἐπὶ ἀναιμιῶν καὶ χοιραδώσεως. Τρίτον ὡς προφυλακτικὰ ρευματισμῶν ἀπλῶν καὶ ἀρθριτικῶν, κυναγγῶν καὶ συχνῶν καταρροῶν τοῦ φάρυγγος—λάρυγγος—βρογγίων κ. λ. π. Διὰ ταῦτα πάντα συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἀοιδούς καὶ ψάλτας τοὺς παρ' ἡμῖν, ὅπου καὶ ἡ θάλασσα προσίτη εἰς πᾶν βαλάντιον, νὰ ποιῶνται χρῆσιν τῶν θαλασσιῶν λουτρῶν, ἀλλὰ πάντοτε ὑπ' οὐς ἐξέστημεν κανόνας.

Συνέχεια εἰς τὸ προσεχές.

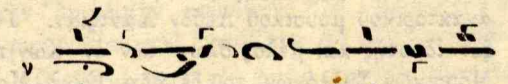
Μιχαὴλ Παπαθανασόπουλος
Ἱατρός κ.λ.π.

Ἡ ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΗ ΑΡΧΑΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἡ προσπάθεια τῶν νέων ἐθνῶν νὰ δημιουργήσωσι ἰδίαν ἐθνικὴν Μουσικὴν πάντοτε προκαλεῖ τὴν συμπάθειαν τῶν διανοουμένων, ἀλλ' ἡ προσπάθεια αὕτη τότε μόνον δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ καὶ υποστηρικθῆ δεόντως, ὅταν στηρίζεται ἐπὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων καὶ ἱστορικῶν ἀληθειῶν. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18 αἰῶνος Ρῶσοι τινες μουσικολόγοι ἀνεκάλυψαν εἰς τινὰ βιβλιοθήκην τῆς Πολωνίας ἀρχαία τινὰ Μουσικὰ χειρόγραφα τὰ ὅποια φρονοῦσι ὅτι εἶνε μελωδίαι τῆς πάλαι ποτὲ Βουλγαρικῆς ἐκκλ. Μουσικῆς. Οἱ μουσικολόγοι ὅμως οὗτοι ἐδημοσίευσαν τὰς ἀνακαλύψεις

ταύτας μόνον μετὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν γραφὴν καὶ μετὰ ἀρμονίαν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ δημοσιεύσωσι καὶ τινὰς μελωδίας μετὰ τὴν τῶν χειρογράφων Μουσικὴν γραφὴν, διὰ νὰ βεβαιώσωσιν τὸ πιστὸν ἢ μὴ τῆς μεταγραφῆς. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ ζητήματος τῆς μεταγραφῆς, τὸ ὅποσον εἶνε σπουδαῖον, ἀλλὰ τὸ ὅποσον ἐμείνεν ἄλυτον, σπουδαῖοι ὡσαύτως εἶνε καὶ οἱ ἱστορικοὶ λόγοι καὶ ἡ διασφθεῖσα παράδοσις. Ἡ ἱστορία οὐδαμοῦ λέγει ὅτι οἱ Βούλγαροι εἶχον ποτε ἐθνικὴν ἐκκλ. Μουσικὴν. Μάλιστα γνωρίζομεν, ὅτι ὅλα τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκχριστιανισθέντα ἔθνη ἐφαλλον εἰς τὰς ἐκκλησίας τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, ὡς οἱ Ρῶσοι, οἱ Ρωμοῦνοι, οἱ Σέρβοι κ.λ.π. Οἱ Βούλγαροι δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ κάμωσιν ἐξαιρέσιν, διότι οὕτε περισσώτερον πεπολιτισμένοι καὶ μορφωμένοι ἦσαν τῶν ἄλλων ἐκχριστιανισθέντων ἐθνῶν, ἀλλ' οὕτε εἶχον ποτὲ ἐθνικὴν δημῶδη Μουσικὴν, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ καταστρώσωσιν ἀναλόγους ἐθνικὰς ἐκκλ. μελωδίας. Τὸ Βουλγαρικὸν δημῶδες ἄσμα εἶνε καθαρῶς ἐλληνοκόν, καὶ ἐνεκα τούτου ἀδύνατος ἡ δημιουργία ἐθνικῆς Βουλγ. ἐκκλ. Μουσικῆς, διότι, γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας εἶναι, ὅτι τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἄσμα προήλθεν ἐκ τοῦ δημῶδους ἄσματος. Ἐκτὸς τῶν ὀλίγων τούτων ἐπιχειρημάτων ἔχομεν ἐν ἀκόμῃ, ἵνα ἀποδείξωμεν ὅτι ἀρχαία Βουλγ. ἐκκλ. Μουσικὴ δὲν ὑπάρχει. Καὶ τὸ ἐπιχειρημα τοῦτο τὸ λαμβάνομεν ἀπὸ τὴν σύγχρονον Βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν. Ἀπὸ δεκαετίας περιελθόντες τὰς κυριώτερας πόλεις καὶ μοναστήρια οὐδαμοῦ ἠκούσαμεν μελωδίαν τινα προσεγγίζουσαν ἔστω καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν λεγομένην ἀρχαίαν ἐκκλ. Βουλγ. Μουσικὴν. Εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ διασωθῇ μελωδία τις ἐθνικὴ προϋπάρχουσα εἰς ἓν ἔθνος ὡς τὸ Βουλγαρικόν, τὸ ὅποσον διέσωσεν τόσα καὶ τόσα ἔθνη καὶ ἔθιμα ἀρχαία. Τὸ γραφὲν δὲ πρὸς μὴνῶν εἰς τὴν ἐν Σόφια ἐκδομένην «Μουσικὴν ἐφημερίδα» ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἐπεβλήθη διὰ τῆς βίας εἰς τὰς Βουλγαρικὰς ἐκκλησίας, εἶνε ἀποκύημα ἀμαθεστάτης φαντασίας, διότι ὁ Ἑλληνισμὸς οὐδέποτε ἐπέβαλε διὰ τῆς βίας τὸν πολιτισμὸν τοῦ. Οἱ συντάκται τῆς ὕβρεως ταύτης θέλουσι, φαίνεται, νὰ ἐξαπατήσωσι τὸν ἀμαθῆ λαὸν δι' εὐνοήτους λόγους. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα δὲν λύονται δι' ὕβρεων καὶ ἀπάτης. Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅπου ἐπάτησε τὸν πόδα ἀφήκεν ἀνεξίτηλα ἴχνη τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ. Εἰς τὰς Ἰνδίας σήμερον ἀκόμῃ εἰς τὸ λαϊκὸν ἄσμα εὐρίσκονται τὰ μικρότερα τοῦ ἡμιτονίου διαστήματα, τὰ ὅποια ἀπαντῶμεν εἰς τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Μήπως καὶ εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ἐπεβλήθησαν βία οἱ Ἕλληνας, διὰ νὰ ψάλλωσιν τὰ ἄσματά των μετὰ τὰ ἑλληνικὰ διαστήματα; Οὐχὶ βεβαίως. Ὅπως εἰ: τοὺς Ἰνδοὺς, οὕτω καὶ εἰς τοὺς Βουλγάρους, οἱ Ἕλληνας, ἐλθόντες εἰς ἐπικουριανίαν, ἔδωκαν τὰ φῶτα τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, οὐχὶ διὰ τῆς βίας καὶ ἐπιβολῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀκρας τελειότητος καὶ τοῦ ὕψηλῳ πνεύματος.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς ἀξιολόγου «Νέας Φορμιγγας» μεταγράφω κάτωθι μελωδίας τινὰς ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ μουσικολόγου καθηγητοῦ κ. Χρ. Σάλδεφ, πρὸ ἔτους ἐκδοθέντος καὶ περιέχοντος τὴν λειτουργίαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου μετὰ ἀρχαίαν Βουλγ. ἐκκλ. Μουσικὴν καὶ μετὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Μουσικὴν γραφὴν. Καὶ τοῦτο διὰ τοῦ μὴ δυναμένου εὐκόλως νὰ προμηθευθῶσι τὰ σχετικὰ βιβλία διὰ μελέτας ἐπιστημονικὰς. Τὰς μελωδίας τὰς δημοσιεύω πιστῶς, μόνον ὀρθογραφικῶς διώρθωσα τὸ γραφικὸν μέρος, ἀντικατέστησα δὲ καὶ τὰς Σλαβωνικὰς λέξεις δι' Ἑλληνικῶν.

Δο ο ο ο ξα σοι Κυ υ υ

υ υ υ υ Κυ υ υ ρι ι ι ε δο

ο ο ο ο ο ρ ξα α α σοι οι

οι οι οι οι οι οι οι

Κυ ρι ε ε λε ε

ε η σον ρ Κυ ρι ε ε λε ε η σον ρ

Κυ ρι ε ε λε η σον ρ Πα

ρα α α σχου ου ου Κυ υ υ ρι ε

Α α α α α α μνη ρ

Οι οι οι οι οι οι τα α Χε

ρου βι ι ι μ ρ μ υ υ υ υ υ υ

υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ υ

υ υ υ στι ι ι κως κ. λ. π.

Ἀκριτας Ἀδάμ.

Η ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΟΙΟΙ ΟΙ ΚΑΤΑΔΥΤΑΙ ΑΥΤΗΣ

Ὁ διαπρεπὴς μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Βασίλειος, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὑπὸ τινων κύκλων δημιουργηθέντος θορύβου περὶ αὐτοτελείας τῆς Ἐκκλησίας, ἐδημοσίευσεν πρό τινας εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἀκριπ» περισπούδαστον ἄρθρον. Ἡ Σεβασμιότης Του, ἐξετάζουσα τὸ ζήτημα κανονικῶς καὶ ἱστορικῶς, κλείει τὸ ἄρθρον Του διὰ τοῦ ἐξῆς θαυμαστοῦ ἐπιλόγου:

«... Ἀτυχῶς τὸ καιριώτερον πλῆγμα κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοτελείας κατήνεγκον αὐτοὶ ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, οἵτινες ἄνωθεν ἐτάχθησαν ἀρχιφροντοὶ καὶ πρόμαχοι αὐτῆς. Καὶ δὲν δύναμις νὰ ἀρηθῶ, ἀλλὰ συμφωνῶν πρὸς ὅσα περὶ τοῦ προκειμένου ἔγραψεν ὁ διακεκριμένος νομομαθὴς καὶ βαθὺς γνώστης τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου κ. Δ. Πετρακάκος ἐν τῷ περισπούδαστῳ μουσικῷ καὶ ἐκκλησιαστικῷ περιοδικῷ τοῦ κ. Ψάχου «Φόρμιγγι», ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι οὐδένα πολιτευόμενον καὶ οὐδεμίαν Κυβέρνησιν δικαιούμεθα νὰ ἐλέγχωμεν καὶ νὰ αἰτιώμεθα τόσον, ὅσον ἡμᾶς αὐ-

τούς, ἀνεχθέντας νὰ διοικῆται ἡ Ἐκκλησία διὰ νόμων ἀντικανονικῶν καὶ ἐπομένως καὶ ἀντισυνταγματικῶν, καὶ μὴ προμαχῆσαντας καθ' ἣν εἴχομεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι δι' ὅσον πάσαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ βάσει νομοθετημάτων ἀντικανονικῶν ἐνηργήθησαν καὶ δι' ὅσον ἐσχάτως ἐπὶ τοῦ πρώην καθεστῶτος διεπράχθησαν, ἀρχιερεῖς καὶ οὐχὶ πολιτευόμενοι, Ἀρχιερεῖς ἐν θλιβερῶς καταπλησσοῦσῃ πλειοψηφίᾳ, οὐ μόνον τὴν Θεοβούλητον αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν παρὰ πάντα Νόμον καὶ Κανόνα ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυθέντων ἐκείνων Ἀρχιερατικῶν συμβουλίων ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τῶν ἀνωτάτων λεγομένων ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐνταῦθα καὶ τῶν ἀντικανονικῶν καὶ παρανόμων ἀποφάσεων αὐτῶν πάμπαν κατέλυσαν, ἀλλὰ καὶ Δόγματα Πίστεως ἀνέτρεψαν καὶ κανόνας ἠθέτησαν καὶ ἱερὰ ἐκκλησιαστικά θέσμιμα κατεπάτησαν καὶ σεπτὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις καὶ παραδόσεις παρεβίασαν. Ἐθιμα καὶ Καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας ἱερώτατα περιεφρόνησαν. Πατριαρχικοὺς καὶ Συνοδικοὺς Τόμους ἐπροσηλάκισαν (Βλ. ἡμετέραν «Κανονικὴν Ἀπάντησιν» σελ. 42—43) καὶ καθόλου εἰπεῖν διέσεισαν τὰ θεμέλια τῆς ἄχρι τοῦ νῦν κρατούσης τάξεως καὶ καταστάσεως πάσης ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Οἱ ἐχθροὶ καὶ πολέμοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς αὐτοτελείας αὐτῆς καταλυταί πάντως εἶναι μὲν πολλοὶ καὶ διάφοροι, ἀλλ' οὐδεὶς οὐδέποτε δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπικινδυνωδέστερος πολέμιος καὶ καταλυτὴς παλαμναιότερος τῶν ὡς ἄνω ἐσωτερικῶν πολεμίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ καταλυτῶν τῆς αὐτοτελείας αὐτῆς.

Ἡ ἀληθὴς αὐτοτέλεια τῆς Ἐκκλησίας τότε μόνον θὰ ἐξασφαλισθῇ καὶ θὰ ἐδραιωθῇ ἀσφαλῶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ λαοῦ, τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας, ὅταν, ὡς προεῖπον, οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς πάντες, ὀρθωθέντες ἐνθεοὶ εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ὕψος, εἰς ὃ ὀρίζουν καὶ τάσσουν αὐτοὺς οἱ Θεοὶ καὶ Ἱεροὶ Κανόνες καὶ ἐκκλησιαστικαὶ Διατάξεις, ποιμάνωσι καὶ διοικῶσι κατὰ τὸ πνεῦμα αὐτῶν τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα».

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΧΕΡΟΥΣ ΠΑΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΕΡΟΨΑΛΤΩΝ

Πρὸς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν.

Κατ' ἀρχὴν ἀνθρωπίνως πλέον παραδεδεγμένην ὡς θεμελιώδη καὶ ἀποτελοῦσαν τὴν λυδίαν λίθον, ἐρ' ἣς κρίνεται καὶ δοκιμάζεται ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κρατῶν καὶ παντὸς ὀργανισμοῦ, οὐδεὶς ὑπάλληλος πρέπει νὰ παύηται εὐχερῶς, ἀλλὰ κατόπιν ἀκριβοῦς ἐξετάσεως καὶ ἐπισταμένης ἐρεύνης τῶν κατ' αὐτοῦ αἰτιάσεων, δι' ἃς ἐπιβάλλεται ἡ παῦσις αὐτοῦ, ἵνα μὴ συμβαίνωσιν ἀδικίαι καὶ ἀνοίγωνται θύραι εἰς ἐκδικήσεις ἢ εἰς μικροεπιδείξεις κλπ.

Τὴν ἀρχὴν ταύτην, τὴν ἐδραζομένην ἐπὶ τοῦ γνησίου Χριστιανικοῦ πνεύματος, στηριζομένην δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ νόμου Γ. Φ. (ἄρθρον 12), ἀπαιτοῦντος νὰ εἶναι ἀποδεδειγμένη ἡ ἀνεπάρκεια, παραβαίνει ἀπὸ τινος τὸ Γραφεῖον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἐν τῷ ζήτηματι τῶν Ἱεροψαλτῶν.

Ἐπιτροποὶ χαμηλοῦ ἐπιπέδου, μὴ ἔχοντες ἔννοιαν μὴδ' αἴσθημα δικαίου, ἀπλῶς δὲ μόνον πρὸς ἐκδίκησιν ἕνεκα προστριβῶν ὑπηρεσιακῶν, ἢ ἵνα ἐπιδείξωσιν ἀκαίρως τὴν δύναμιν των εἰς τοὺς ἐνορίτας, ἐξεγείρονται πότε κατὰ τοῦ α' καὶ πότε κατὰ τοῦ β' ψάλτου καὶ ἐπιδιώκουσι τὴν παῦσιν αὐτοῦ. Μὴ δυνάμενοι δὲ εὐκόλως νὰ προσά-

ψωσιν εἰς αὐτοὺς μομφὴν ἕνεκα διαγωγῆς, καθόσον διατρέχουσι τὸν κίνδυνον ποινικῆς διώξεως ἐπὶ συκοφαντία, ἐρεῦρον τὴν στερεότυπον μομφὴν τῆς ἀνεπαρκείας, ἣν προβάλλοντες ἐκάστοτε ζητοῦσι τὴν παῦσιν τοῦ μὲν ἢ τοῦ δὲ ψάλτου.

Τὸ Γραφεῖον δὲ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐξετάσεως, καὶ μάλιστα τεχνικῆς, προκειμένου περὶ ζητήματος τεχνικοῦ, παραδίδει ἀμέσως τὴν κεφαλὴν τῶν ψαλτῶν εἰς τὸν πίνακα τὸν προσφερόμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου τυχόντος ἐπιτρόπου.

Πόσον εἶναι πεπεισμένον περὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν παυομένων ἀποδεικνύει αὐτὸ τὸ ἴδιον, ὅταν μετὰ μίαν ἐβδομάδα διορίζη τοὺς παυομένους εἰς ἄλλας καλλιτέρας πολλάκις θέσεις ἐπὶ ἐπαρκείᾳ.

Ἀλλὰ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι, ἐὰν τὸ Γραφεῖον τῆς Μητροπόλεως θὰ λάβῃ μέριμναν διὰ τοὺς ἀπολυομένους. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι διὰ τῆς ἀνοιχθείσης θύρας τῶν εὐχερῶν παύσεων ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐξετάσεως, ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αἰτήσῃ τυχαρπάστων πολλάκις ἐπιτρόπων, παραδίδονται οἱ ψάλται εἰς τὴν διάκρισιν τῶν χειροτέρων ἰδιοτροπιῶν καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν δύναται, ὅσον δῆποτε ἐπαρκῆς καὶ ἂν εἶναι, νὰ ζῆσῃ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀνευ ἀγωνίας.

Τούτου ἕνεκα ὁ ἡμέτερος Σύνδεσμος, ἀπηχῶν τὴν γνώμην καὶ τὸ πικράπον τῶν ἱεροψαλτῶν ἐν γένει, οὐ μὴν δὲ καὶ σημαντικοῦ μέρους τῆς κοινωνίας ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐνδιαφερομένου, ἔγνω νὰ ἀναφερθῇ πρὸς τὴν Ὑμ. Πανιερότητα καὶ νὰ παρακαλέσῃ Αὐτὴν, ὅπως δώσῃ τὰς δεούσας διαταγὰς πρὸς κατάπαυσιν τοῦ ὡς ἄνω κακοῦ, ἀναγγεῖλη δὲ καὶ ἡμῖν τὸ πρακτέον ἐπισήμως πρὸς ἡσυχίαν μας.

Θέλομεν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Πανιερότης, λαμβάνουσα ὑπὸ σοβαρὰν ἐποψίν τὸ ἡμέτερον αἴτημα καὶ θέτουσα Αὐτῇ ἀπ' εὐθείας φραγμὸν εἰς τὸ δημιουργηθὲν ἄτοπον, θέλει ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῆς ἀνάγκης νὰ κρούσωμεν καὶ ἀνωτέρας θύρας πρὸς εὐρεσιν τοῦ δικαίου μας.

Διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ἐν Ἀθῆναις 10 Αὐγούστου 1922.

Ὁ Πρόεδρος.

Ἰ. Κομάσος

Ὁ Γραμματεὺς καὶ ἀ. α.

Δ. Μήστρας

ΤΟ ΠΕΝΤΑΓΡΑΜΜΟΝ ΑΝΑΤΡΕΠΟΜΕΝΟΝ

ΠΕΝΤΕ ΝΕΑ ΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ἠκούσθη κάποτε, ὅτι τὸ κατὰ τὴν ὀδὸν Πειραιῶς μουσικοεμπορικὸν κατάστημα προσεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας τὴν ψήφισιν ἰδιαιτέρου κονδυλίου πρὸς κ ω δ ι κ ο π ο ι η σ ι ν (!) τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς, διὰ τῆς μεταγραφῆς αὐτῆς εἰς τὸ πεντάγραμμον. Βεβαίως τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, οὔτε τὸ κύρος εἶναι τόσον, ὥστε νὰ δύναται νὰ προκαλέσῃ ποιᾶν τινα συζήτησιν, οὔτε δὲ καὶ αἱ γνώμαι των μετέχουσι σοβαρότητός τινος, ὥστε νὰ τύχωσι τῆς τιμῆς μιᾶς συζήτησεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ πιθανὸν εἶναι νὰ πλανῶνται τινὲς γράφω τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τῆς γραφῆς τοῦ πενταγράμμου, προσάγωνκαὶ πέντε νέα συστήματα Εὐρωπαϊῶν μουσικῶν, οἵτινες, τὴν διὰ πενταγράμμου γραφήν

θεωρούντες δ'ως ανεπαρκή και δι' αὐτὴν ἔτι τὴν Ἑυρωπαϊκὴν μουσικὴν, προβάλλουσι νέας δ'ως θεωρίας πρὸς συστηματοποίησιν γραφῆς ἀπλῆς, μεθοδικῆς καὶ καταληπτικῆς εἰς πάντας.

Ἐκαστον ἔθνος ἔχει τὴν γλώσσάν του, ἔχει καὶ τὴν γραφὴν του, χωρὶς οὐδέποτε νὰ αἰσθάνηται τὴν ἀνάγκην, ὅτι διὰ νὰ γίνῃ αὕτη καταληπτικὴ ὑπὸ τῶν ἄλλων πρέπει νὰ γράφηται διὰ τῶν γραμμάτων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς γλώσσης. Ὑποθετίσθω, ὅτι γράφει τις Ἑλληνικὰς λέξεις διὰ Λατινικῶν στοιχείων. Ποῖος θὰ ἐννοήσῃ τὰς λέξεις οὕτως γραφομένας; Μόνος ἐκεῖνος βεβαίως, ὅστις γνωρίζει τὴν Ἑλληνικὴν. Τηλεγραφούντες λ. χ. μεταχειρίζομεθα λατινικοὺς χαρακτήρας. Μεταχειρίζομεθα ὅμως αὐτοὺς, προκειμένου νὰ συνεννοηθῶμεν πρὸς γνώστας τῆς Ἑλληνικῆς. Δι' ἓνα ξένον ὅμως, μὴ γνωρίζοντα τὴν Ἑλληνικὴν, ποῖαν σημασίαν θὰ εἶχεν ἡ διὰ Λατινικῶν στοιχείων γραφὴ Ἑλληνικῶν λέξεων, τῶν ὁποίων ἀγνοεῖ τὴν ἐννοίαν; Τοῦτ' αὐτὸ περίπου συμβαίνει καὶ διὰ τὴν μουσικὴν.

Ὁ μὴ γνωρίζων τὴν ἑλληνικὴν μουσικὴν δύναται μὲν νὰ ἀναγινώσκῃ φράσεις καὶ γραμμάς μουσικὰς διὰ τοῦ πενταγράμμου γεγραμμένας, ἀλλ' ἐν ὄσῳ δὲν γνωρίζει τὴν διὰ τῶν γνωστῶν αὐτῷ φθογοσῆμων γραφομένην μουσικὴν, ἀναγινώσκει παπαγαλλιστὶ φράσεις μουσικὰς ἀπαρραλλάκτως, ὅπως ὁ ἀγνοῶν τὴν Ἑλληνικὴν θὰ ἀνεγίνωσκε διὰ τῶν Λατινικῶν χαρακτήρων παπαγαλλιστὶ καὶ ἄνευ ἐπιγνώσεως λέξεις ἀκαταλήπτους εἰς αὐτόν. Τοῦτο σκοποῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα ἀσύστατα λέγοντες. Βεβαίως δύναται τις νὰ μεταγράψῃ μέλη καὶ ἄσματα τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς διὰ τοῦ πενταγράμμου. Καὶ τὴν μεταγραφὴν ταύτην ἡμεῖς ὑπὲρ πάντα ἄλλον μεταχειρίζομεθα καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν ἡμῶν καὶ εἰς τὰς ὑφ' ἡμῶν γινόμενας ἐκδόσεις ἐκκλ. καὶ δημοφῶδων ἄσματων κλπ. Ἀλλὰ πράττομεν τοῦτο οὐχὶ διότι φρονοῦμεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη διὰ τῆς Ἑυρωπαϊκῆς σημειογραφίας νὰ γράφονται τὰ ἡμέτερα, ἀλλ' ἵνα διευκολύνωμεν τοὺς ζητούντας παρ' ἡμῶν ἄσματα ἑλληνικὰ καὶ καταδεικνύωμεν τὴν ἀνεπάρκειαν ἀφ' ἐνὸς τῆς Ἑυρωπαϊκῆς γραφῆς πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ποικίλων λεπτομερειῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς, τὰ μέγιστα δὲ πλεονεκτήματα ἀφ' ἐτέρου τῆς ἀπὸ πάσης ἐπόψεως ἀνωτέρας, τελειότερας, ἀπλουστερας καὶ εὐχερεστερας παρασημαντικῆς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τοῦ νὰ παρισταται ὡς ἀνάγκη πρὸς διάσωσιν τάχα τῆς Βυζ. μουσικῆς (ὡσεὶ αὕτη νὰ διέτρεξε ποτὲ κανένα κίνδυνον) ἢ μεταγραφὴ αὐτῆς εἰς τὸ πεντάγραμμον, ν' ἀντικατασταθῇ ἄλλαις λέξεσιν ἢ Βυζ. παρασημαντικῇ διὰ τῆς Ἑυρωπαϊκῆς, ἢ διαφορὰ εἶναι μεγίστη. Ἄλλως, διατὶ οἱ χαριτόβρυτοι οὗτοι κύριοι δὲν προβαίνουν εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην; Ποῖος τοὺς ἐμποδίζει; Διατὶ, ἐνφ' διαθέτουσι ἑκατομμύρια, ζητοῦσι τὴν ψήφισιν κοινῶν καὶ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν κύρωσιν; Μήπως τὰ τεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ ζητήματα λύονται διὰ φετφάδων κυβερνητικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν; Καὶ μόνον τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς ὑπόλους καὶ καταχθονίους σκοποὺς τῶν τὰ τοιαῦτα φληναφούντων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμάθειαν αὐτῶν, ἀγνοούντων ὅτι τὸ σύστημα τῆς Ἑυρωπαϊκῆς μουσικῆς γραφῆς οὐχὶ μόνον ὑφ' ἡμῶν ἀποδεικνύεται ἀτελέστερον καὶ οὐδεμίαν πρὸς τὴν ἐθνικὴν μουσικὴν ἡμῶν γραφὴν ἔχον σχέσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἐξοχωτάτων μουσικῶν τῆς Ἑυρώπης, τῶν ὁποίων πολλοὶ οὐχὶ πλέον διορθώσεις, ἀλλὰ τελείαν κατάργησιν αὐτοῦ κατὰ καιροὺς προέτειναν, ἐπινοήσαντες ἄλλα συστήματα καὶ μεθόδους γραφῆς. Ἐκ τοῦ προχείρου ἀναφέρομεν πέντε τοιαῦτα συστήματα, διὰ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν διορθοῦσιν, ὡς εἶπον, ἢ ἐξοβελλίζουσιν τὰ κυριώτερα κεφάλαια τῆς Ἑυρωπαϊκῆς μουσικῆς, καὶ δὴ ἐκεῖνα διὰ τὰ ὅποια ὀλόκληρα ἔτη δαπανῶσιν οἱ

μαθηταὶ τῶν Ὁδίων χωρὶς νὰ καταστήσωσι ταῦτα κτήματά των, ἄλλοι δὲ ἀρδην ἀνατρέπουσι τὸ ἐν χρήσει σύστημα τῆς διὰ πενταγράμμου γραφῆς.

Α'.

Τὸ σύστημα τοῦ Jean Jacques Rousseau

Ὁ Ζὰν Ζάκ Ρουσσώ τὸ 1742 δι' ὑπομνήματος αὐτοῦ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν πρὸς ἔγκρισιν νέον σύστημα μουσικῆς γραφῆς. Ὡς διηγείται ὁ ἴδιος Ρουσσώ, εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ συζητήσεις οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ ἔλεγον ἀνοησίας. «Ἐμεῖνα, λέγει ὁ Ρουσσώ, κατὰ πλῆκτος μετὰ πόσης εὐκολίας καὶ χωρὶς νὰ μὲ ἐννοήσωσι μὲ ἀνήρουν, μὲ τὴν βοήθειαν ὀλίγων φράσεων πομπωδῶν. Δὲν εἰσεύρω—λέγει—τοῦ ἐξέσθαισαν κάποιον καλόγηρον, ὅστις κάποτε εἶχεν ἐπινοήσῃ ἓν νέον σύστημα, δι' οὗ οἱ τόνοι τῆς μουσικῆς κλίμακος ἐγράφοντο δι' ἀριθμῶν. Τοῦτο ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ ἰσχυρισθῶσιν, ὅτι τὸ σύστημά μου δὲν ἦτο νέον... Τὸ σύστημα τοῦ Souaissi δὲν ἔπρεπε νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἰδικὴν μου τόσον ἀπλῆν καὶ εὐχερῆ ἐφεύρεσιν... Ἄλλ' ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Souaissi εἶναι ὁ πρῶτος ὅστις ἐφεύρε τοὺς στοιχειώδεις ἐπτά φθόγγους... Ἀλλὰ τὸ μεγαλειότερον προτέρημα τοῦ ἰδιοῦ μου συστήματος εἶναι ἡ κατάργησις τῶν μεταφορῶν (transposition) καὶ τῶν κλειδῶν, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ἴδιον μουσικὸν τεμάχιον νὰ δύναται νὰ γραφῇ καὶ νὰ μεταφερθῇ εἰς ὅποιονδήποτε τόνον διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ πρώτου μόνον ἀρχικοῦ στοιχείου (lettre) τοῦ εὐρισκομένου ἐν ἀρχῇ τοῦ ἄσματος (air). Οἱ κύριοι αὐτοὶ εἶχον ἀκούσει, ὅτι ἡ μέθοδος τῆς μεταφορᾶς δὲν ἀξίζει τίποτε. Τοῦτο δὲ ἴσχυσεν, ἵνα φέρωσιν ἀκαιρικῆτους ἀντιρρήσεις διὰ τὸ σπουδαιότερον προτέρημα τοῦ συστήματός μου καὶ νὰ ἀποφανθῶσιν, ὅτι ἡ γραφὴ μου ἦτο κατάλληλος διὰ τὴν φωνητικὴν μουσικὴν, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὴν ὄργανικὴν. Ἐν τούτοις μοὶ ἔδωκαν ἓν πιστοποιητικὸν πλῆρες ἐπαίνων, ἀλλ' ἐν τῷ ὁποίῳ διέκρινέ τις, ὅτι τὸ σύστημά μου τὸ ἐθεώρουν οὔτε νέον οὔτε ὠφέλιμον. Διὰ τοῦτο ἐνόμισα καλὸν νὰ μὴ στολίσω μὲ ἓν τοιοῦτον γράμμα τὸ ἔργον μου, διὰ τοῦ ὁποίου ἔκαμνα γνωστὴν εἰς τὸ κοινὸν τὴν ἐφεύρεσίν μου...».

Β'.

Τὸ σύστημα τοῦ Frank Damroeh.

(1894)

Ὁ Φράγκ Νταμρόε συνέγραψε μέθοδον διδασκαλίας τῆς μουσικῆς, ἡ ὁποία εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἶχε μεγάλην ἐπιτυχίαν. Ἡ ἐπιθυμία του ἦτο νὰ διδάξῃ τὴν μουσικὴν εἰς τὸν λαόν. Καὶ πράγματι ἤρχισεν τὴν διδασκαλίαν του ἀπὸ ἀνθρώπους τελείως ἀμαθεῖς καὶ πτωχοὺς, ἄνευ ἀμοιβῆς. Ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατάρθωσεν ἓκ τῶν πολλῶν μαθητῶν του νὰ καταρτίσῃ ἓνα χορὸν, ὅστις κατ' ἔτος εἰς Νέαν Ὑόρκην ἔδιδε συναυλίαν, κατὰ τὰς ὁποίας ἐξετελοῦντο ἄνευ δογάνου τινὸς μουσικὰ τεμάχια τοῦ Bach, τοῦ Haende, τοῦ Palestrina κ.λ.π. Ὁ συρρέων κόσμος ἦτο πάντοτε τάσος, ὥστε ἐν ᾧ αἱ συναυλίας ἐδίδοντο (καὶ δίδονται ἔτι) εἰς τὴν μεγαλειότεραν αἴθουσαν τῆς Νέας Ὑόρκης, ἦτο ἀδύνατον νὰ προμηθευθῇ τις εἰσιτήριον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸ ἕτερον.

Ὁ Νταμρόε κύριον σκοπὸν ἐν τῇ μεθόδῳ του ἔχει τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνάγνωσιν. Ἥτις εἶναι μὴ τέχνη ἐξόχως δύσκολος καὶ διὰ τοὺς καλοὺς ἀκόμη μουσικοὺς. Τὰ ἱερογλυφικὰ ἐκεῖνα σημεῖα, τὰ ὁποία καλοῦνται φθογόσημα (notes), διὰ μὲν τὸν πιανίσταν εἶναι τὰ ἄσπρα καὶ μαῦρα κόκκαλα τοῦ κλειδοκυμβάλου, διὰ τὸν βιολιστὴν σημαίνουσιν ὄρισμένας θέσεις τῶν δακτύλων ἐπὶ τῶν χορδῶν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀοιδὸν ἢ ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνάγνωσις εἶναι μὴ ματαιία... Ἀλλ' ἕκαστος φθόγγος—λέγει—πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύῃ εἰς τὸν νοῦν οὐχὶ ἓν κόκκαλον, οὐχὶ μίαν χορδὴν, οὐχὶ ἓν σημεῖον ἄνευ σημασίας ἢ μετὰ μηχανικῆς μόνον σημασίας, ἀλλ' ἓν μουσικὸν ἄκουσμα, μίαν ὄρισμένην μουσικὴν ἰδέαν. Εἰς τὸν λαμὸν—λέγει—τοῦ ἀνθρώπου δὲν ὑπάρχουσιν ἄσπρα καὶ μαῦρα κόκκαλα, οὐ-

τε δύσκολοι θέσεις διὰ τὰ δάκτυλα. Τὸ μόνον ὅπερ χρειάζεται διὰ τὸν ἀοιδὸν εἶναι νὰ γνωρίζῃ λ. χ. ὅτι ἡ βάσις (τὸ ἴσον) τοῦ ἄσματος, τὸ ὁποῖον θὰ τραγουδήσῃ, εἶναι εἰς τὴν τρίτην ἢ τετάρτην γραμμὴν τοῦ πενταγράμμου. Καὶ δὲν ἔχει τότε, εἰμὴ νὰ δεικνύῃ τὴν τρίτην τῆς κλίμακος, εἴτε αὕτη ἔχει δύο ὑφέσεις ἢ πέντε διέσεις εἰς τὴν ἀρχήν. Καὶ οὕτως ὁ Νταμρόε διὰ τοῦ συστήματός του, ἀφρων πάσας τὰς δυσκολίας, κατορθώνει νὰ καθιστᾷ τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνάγνωσιν προσιτὴν εἰς πάντας τοὺς διδασκόμενους τὴν μουσικὴν.

Γ'.

Τὸ σύστημα τοῦ Ριχάρδου Στάιν.

(1904)

Ἀναφέρων ὁ Στάιν τοὺς μουσουργοὺς Σαὶν Σαὶν, Βουσόιν, Δεβουσί κλπ., οἵτινες κατὰ καιροὺς προέτειναν διαφόρους τροποποιήσεις πρὸς οχηματισμὸν νέων κλιμάκων διὰ τῆς βοηθείας χρωματικῶν τόνων, εἴτε πρὸς χρῆσιν ἀνωτέρων τόνων ἐν τῇ ἀρμονίᾳ, συνιστᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν τεταρτημορίων ἢ μᾶλλον τὴν ἐπαναφορὰν αὐτῶν, ἀφ' οὗ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον ταῦτα. Καὶ ἀναπτύσσων τὴν γνώμην του λέγει: «εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἡ προσπάθειά μου οὐδὲν ἄλλο πιθανῶς εἰμὴ τὸ σκόμμα καὶ τὸν γέλωτα θὰ προκαλέσῃ, διότι τὸ νὰ ἀπομάθῃ τις εἶναι λίαν δύσκολον καὶ κοπιώδες. Καὶ ὅμως πολλάκις ἠναγκάσθημεν νὰ ἀπομάθωμεν. Τὸ ἡμέτερον τονικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον μόλις διακοσίων ἐτῶν βίον ἀριθμεῖ, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ καλλίτερον ἐξ ὅσων εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξωσιν. Εἶναι μὴ αἰρέσις, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ κακίσωμεν... Τὸ ἡμέτερον τονικὸν σύστημα εἶναι περιορισμένον, μὴ ἐπιδεχόμενον περαιτέρω ἀνάπτυξιν. Δὲν θὰ ἦτο ὅμως ἀδύνατον νὰ ἐπανακτισθῇ. Καὶ ἐὰν αἱ μέχρι τοῦδε προσπάθειαι, αἱ ὑπὸ τινῶν γινόμεναι, ἀπέτυχον, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἐναντίον αὐτῶν ἀδίκους ἐπιθέσεις... Πολλοὶ λαοὶ, ὅπως λ. χ. τῆς Ἰάβας καὶ τοῦ Σιάμι, γνωρίζουσι καὶ πέντε καὶ ἐπτά τμήματα τοῦ τόνου, καίτοι θεωροῦνται ὡς ὑπολειπόμενοι ἡμῶν κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν πρόοδον...» Καὶ εἰσάγων διὰ τῆς μελέτης του νέα σημεῖα διὰ τὰ τέταρτα τοῦ τόνου λέγει: «Σκεπτόμενος τὴν λυπηρὰν διάστασιν μεταξὺ τῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν, δισταζὼ νὰ δημοσιεύσω τὴν μικρὰν μου ταύτην πραγματείαν. Ἀλλ' ἡ πραγματεία μου αὕτη δὲν προωρίσθη διὰ τοὺς ἀμορφώτους μουσικοὺς, οὔτε διὰ τοὺς θεωρητικοὺς, τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν τέχνην. Προωρίσθη διὰ τοὺς ἀληθεῖς καλλιτέχνους, οἵτινες δύναται νὰ γίνωσιν οἱ μόνοι ἀληθεῖς κριταὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς τῆς τέχνης καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πρακτικοῦ ἢ ἐπιστημονικοῦ αὐτῶν ἐπαγγέλματος.»

Καὶ ὁμιλῶν περὶ τῶν λεπτῶν διαστηματικῶν διαφορῶν λέγει: «Ἐὰν τὸ οὗς ἡμῶν ἦτο τελείως διαπεπλασμένον, ὅπως ἦτο τὸ οὗς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἴσως θὰ ἠδύνατο ἢ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ ὄλα. Ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ οὗς ἡμῶν ἔχει ἐθισθῇ νὰ διακρίνῃ λεπτοὺς τόνους μεταξὺ τοῦ Dur (σκληροῦ) καὶ τοῦ Molle (μαλακοῦ), ὅπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἵτινες κατὰ τὴν λεπτότητα τῶν αἰσθητικῶν παρατηρήσεων ἐν τοῖς καλλιτεχνικοῖς ἀντικειμένοις χρησιμοῦσιν ἡμῖν ὡς ὑπόδειγμα.»

Δ'.

Τὸ σύστημα τοῦ Menchaca

(1905)

Τὸ σύστημα τοῦτο διδάσκειται ἤδη εἰς τέσσαρα διδασκαλεῖα, εἰς ἐπτά προκαταρκτικὰς σχολὰς τῆς ἐπαρχίας Βουένας—Ἄϊρες καὶ εἰς πολλὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου κατήγαγε λαμπροὺς θριάμβους, ἀπέναντι δὲ τῶν ὑβριστῶν αὐτοῦ εὐρεν ἰσχυροὺς ὑπερασπιστάς, τοὺς διδάσκοντας τοῦτο.

Ὁ μέγας κριτικὸς Μάξ Νορδάου περὶ τοῦ συστήματος τούτου ἔγραψε πρὸς τὸν Menchaca τὰ ἑξῆς: «Εἶσθε ἓνας maitre. Ἀνέγνωσα μετὰ τοῦ ζωηροτέρου ἐνδιαφέροντος τὸ βιβλίον σας καὶ θαυμάζω τὸ πρὸς ἀπλοποίησιν, διοργάνωσιν καὶ σύνθεσιν τάλαντόν σας. Τὸ παραση-

μαντικόν σας σύστημα είναι ασφαλῶς ἀπλούστερον καὶ πλέον εὐκατάληπτον τοῦ ἐν χρήσει σήμερον εὐρισκομένου. Δὲν εὔρον ἐν αὐτῷ χάσματα».

Ὁ Martinez (Senateur de Buenos-Ayres) ἐν συνεδριάσει τῆς Γερουσίας ὠμίλησε τὸ 1905 θερμότητα ὑπὲρ τοῦ συστήματος τοῦ Menchaca, εἰπὼν: «καθὼς διὰ πειραμάτων ἀπεδείχθη, τὸ τέλειον τοῦτο σύστημα συντελεῖ πολὺ περισσότερον τοῦ ἐν χρήσει εὐρισκομένου εἰς τὴν ταχείαν, ἀλλὰ καὶ τελείαν ἀντίληψιν καὶ ἐκμάθησιν τῆς μουσικῆς διὰ μικροῦς καὶ μεγάλους».

Ἀλλὰ καὶ νομοσχέδιον ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν καὶ εἰς τὴν Γερουσίαν ὑπὸ βουλευτῶν, ὅπως ἐγκριθῆ ἢ εἰς τὰ σχολεῖα εἰσαγωγὴ τοῦ συστήματος Menchaca, καὶ ἰδρυθῶσι καὶ ἐξέσεις καθηγητῶν τοῦ συστήματος τούτου.

Τὸ σύστημα Menchaca εἰσάγει ἐν ἀλφάβητον ἐκ δώδεκα φθόγγων. Κάμνει ὀλιγίστην χρῆσιν σημείων. Καταργεῖ τὸ πεντάγραμμον, τὰς συμπληρωματικὰς γραμμάς, τὰ ἐπτὰ κλειδιά, τὰς διέσεις, τὰς ὑφέσεις, τὰς ἐπαναγωγὰς κλπ. Γράφεται ἐπὶ μιᾶς μόνῃ γραμμῆς. Καθιστοῦ τὴν αὐτὴν γραφὴν δι' ὄλας τὰς φωνὰς καὶ δι' ὄλα τὰ ὄργανα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προλαμβάνει τὴν σύγχυσιν, τὴν προερχομένην ἐκ τῆς χρήσεως τῶν διαφόρων κλειδῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ οὐδὲν τῶν ἀποτελούντων τὴν διὰ πενταγράμμου γραφὴν μένει ἀμετάβλητον.

Θὰ ἀναφέρω ἐν δικαιολογητικὸν τοῦ συστήματος τούτου, ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρῆσιν διαφόρων ὀνομάτων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φθόγγου λ. χ. do δίσσις καὶ re ὑψσις. Ἴδου τί λέγει ὁ Menchaca: «Αὐτὸ τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς τὴν ἐν χρήσει μουσικῇ, ὁμοιάζει πολὺ μὲ τὸ ἐξῆς. Ὡς ἐὰν ὑπῆρχεν οἰκογένειά τις, ἀποτελουμένη ἐκ πολλῶν ἀδελφῶν, τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν νὰ ὀνομάζωνται Πέτρος, Παῦλος, Νικόλαος, ἄλλοι δὲ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Παύλου, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νικολάου. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο πολυπλοκώτερον εἶναι, ἐὰν ὀνομάζοντο: ὁ πρεσβύτερος ἢ ὁ νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου εἴτε τοῦ Παύλου κ.λ.π. Ἄν δὲ μετὰ τοῦ Νικολάου καὶ τοῦ Πέτρου ὑπῆρχεν εἰς ἀδελφὸς ἄνευ ὀνόματος, ἢ σύγχυσις θὰ ἠΐξανε. Διότι διὰ τοῦ μὲν ὁ δυστυχὴς αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ νεώτερος τοῦ Νικολάου, διὰ τοῦ ἄλλου δὲ ὁ πρεσβύτερος τοῦ Πέτρου. Τὸ ἴδιον—λέγει—ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ εἰς τὸ ἐν χρήσει μουσικὸν σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον εἰς φθόγγος καλεῖται do δίσσις ἢ re ὑψσις, διότι κανεὶς μέχρι σήμερον δὲν ἐσκέφθη νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἐν ὀνομα. Καὶ ὅπως ἔλεγε σοφὸς τις, εἰς τὴν μουσικὴν κλίμακα ὑπάρχουσι φθόγγοι χριστιανοὶ καὶ φθόγγοι ἄπιστοι».

Ε'.

Τὸ σύστημα Intergato τοῦ Emilio Boch. (1911—Roma)

Τὸ σύστημα τοῦτο ἀπαρτίζεται ἐκ τριῶν συστημάτων εἰς μίαν τελείαν ὀργανικὴν ἐνότητα. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ σκοπὸν εἶχε νὰ τελειοποιήσῃ καὶ τὴν γραπτὴν μουσικὴν καὶ τὸ Γρηγοριανὸν ᾄσμα (canto gregoriano). Δι' αὐτοῦ τὸ ἴδιον σύστημα τῆς παραδόσεως ἀναγεννᾶται, ἀπαλλασσόμενον τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ. Τὸ intergato μετατρέπει τὸ πεντάγραμμον, καταργεῖ τοὺς ὀπισμοὺς εἰσάγον ἄλλα καταλληλότερα σημεία, καθιστῶν νέον τρόπον διὰ τοὺς βασιτικούς τόνους, δίδει νέα ὀνόματα εἰς τοὺς μουσικούς τόνους καὶ ἐκ τοῦ παλαιοῦ συστήματος διατηρεῖ μόνον ὅσα εἶναι χρήσιμα. Περὶ τῶν συστημάτων τούτων θὰ γράψωμεν ἐκτενέστερον ἄλλοτε, προσάγοντες καὶ σχετικὰ παραδείγματα ἐκ τῆς γραφῆς ἐκάστου.

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Χ. Λ. ΣΚΑΛΙΣΙΑΝΟΥ Δ. Φ. Καθηγητοῦ.

«Ἡ Παιδαγωγικὴ Οἰκογένεια». Ὁδηγὸς χρησιμώτατος διὰ τοὺς γονεῖς πρὸς διαπαιδαγώγησιν καὶ ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των. Πωλεῖται παρ' ἅπασιν τοῖς βιβλιοπωλείοις.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος.

Κηρύσσει Διαγώνισμα πρὸς σύνταξιν βιβλίου μεθοδικοῦ διὰ τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν διδασκαλίαν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συστήματος τῆς ἐν χρήσει ἰδίᾳ αὐτῆς παρασημαντικῆς.

Ἴδου οἱ ὅροι τοῦ Διαγωνίσματος:

1) Τὸ βιβλίον διηρημένον εἰς δύο κύρια μέρη, τὸ περὶ **Ρυθμοῦ** καὶ τὸ περὶ **Μέλους**, δεόν νὰ πραγματευθῆται μετὰ πάσης σαφηνείας καὶ ἀκριβολογίας περὶ πάντων τῶν ἀναφερομένων εἰς ἑκάτερον τῶν μερῶν τούτων, ἦτοι περὶ χρόνου, περὶ ποδῶν, περὶ φθόγγων, περὶ διαστημάτων, περὶ γενῶν, περὶ συστημάτων, περὶ ἤχων, περὶ μεταβολῶν, περὶ μελοποιίας κτλ., ἀποκλειστικῶς παντὸς ξενισμοῦ ἢ καὶ καινοτομίας περὶ τὴν ὀνοματολογίαν τῶν μουσικῶν σημείων καὶ τῶν τεχνικῶν ὄρων.

2) Ἡ διαιρέσις καὶ κατάταξις τῆς ὕλης διὰ τὴν εὐμέθοδον καὶ ἐπιστημονικὴν τοῦ βιβλίου διασκευὴν ἀφίεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ συγγραφέως.

3) Πᾶσα πληροφορία, σχετιζομένη πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης καὶ τῆς Βυζαντινῆς παρασημαντικῆς, ἀπορρέουσα δὲ ἐκ γραπτῶν ὑπομνημάτων ὡς ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμος εἰς τοὺς διδασκόμενους, θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἵνα ὑπάρχῃ εἴτε ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ βιβλίου εἴτε ἐν ἰδίᾳ σημειώσεσιν.

4) Πᾶσα θεωρία μὴ ἐκπηγάζουσα ἐκ τῆς κλασικῆς οὕτως εἰπεῖν μουσικῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ πᾶσα θεωρία ἀναγομένη εἰς τὸν κύκλον τῶν ὑψηλῶν Φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, ἀποκλείεται τοῦ παρόντος βιβλίου, ὡς ἐξερχομένη τοῦ τεχνικοῦ, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ.

5) Τὸ βιβλίον προωρισμένον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς αὐτοτελὲς διδακτικὸν σύγγραμμα, εἰσάγον πάντα μαθητὴν εἰς τὴν ἐντελῆ γνῶσιν οὐ μόνον τῆς τεχνικῆς θεωρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς τῆς μουσικῆς, θὰ περιέχῃ καὶ ἴδιον μέρος μουσικόν, ἀποτελούμενον ἐκ πλουσιῶν καὶ ποικίλων γυμνασμάτων, τῶν μὲν ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὕμνολογίου ἐρασιμαίων, τῶν δὲ ὑπὸ τοῦ ἴδιου συγγραφέως συντεθειμένων, κατὰ τρόπον διδακτικὸν ἅμα καὶ ψυχαγωγικόν, ἀποτυπούντων δὲ βαθμολογικῶς τὴν ὅλην θεωρίαν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ καθιστῶν τὴν εὐχερῆ τὴν κατάληψιν καὶ ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

6) Εἰς τὸν διαγωνισμὸν καλεῖται πᾶς εἰδήμων τῆς Μουσικῆς καὶ μὴ ὢν μέλος τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου. Δὲν ἐμποδίζεται δὲ καὶ κοινὴ πολλῶν συνεργασία.

7) Τὸ βιβλίον πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς διδασκαλίαν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς, καὶ συνεπῶς θὰ περιλαμβάνῃ ὅλην τὴν διδακτέαν ὕλην συγχρόνως ὅμως δεόν νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι θὰ ἦναι βιβλίον, τοῦ ὁποίου ἢ χρησιμότης θὰ ἐξικνηθῆται καὶ πέραν τοῦ σχολείου, εἰς τρόπον ὅστε νὰ ἀποβαίῃν διαρκῶς σύντροφος καὶ σύμβουλος πρὸς χρησιμοποίησιν καὶ εἰς τὸν ψαλτικὸν βίον.

8) Τὸ βιβλίον ὡς συλλογικὸν κτῆμα θὰ ἐκδοθῆ δαπάναις τοῦ Συλλόγου ἐπ' ὀνόματι τοῦ συγγραφέως εἰς πεντακισχίλια ἀντίτυπα, ἐξ ὧν τὰ ἡμίση θὰ δωρηθῶσι τῷ συγγραφεῖ.

9) Ἐν περιπτώσει μόνον καὶ ἄλλης ἐκδόσεως ἐκ πεντακισχιλίων πάντοτε ἀντιτύπων θὰ παρέχῃται ἐκάστοτε εἰς τὸν συγγραφέα ἑκατοντάλιρος ἀμοιβή.

10) Τὰ χειρόγραφα γεγραμμένα εὐαναγνώστως δεόν νὰ σταλῶσιν εἰς τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου Σεβασμώτατον Μητροπολίτην Καισαρείας κ. Νικόλαον μέχρι τῆς 1ης Μαρτίου 1923.

11) Τὰ χειρόγραφα δεόν νὰ πέμπωνται ἀνωλύτως ἄνευ ὑπογραφῆς, νὰ φέρωσι δὲ πρὸς διακρίσιν ῥητὸν τὴν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τοῦ χειρογράφου, καὶ νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ φακέλλου κλειστοῦ καὶ ἐνσφραγίστου, φέροντος ἐξωθῆν

μὲν τὸ ρητόν, ἐνδον δὲ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ.

12) Ἡ κρίσις τῆς ἐπὶ τῶν Διαγωνισμάτων Ἐπιτροπῆς, τῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ Σεβασμώτατου Μητροπολίτου Βιζύης κ. Ἀνθίμου, προέδρου, τοῦ ἀρχοντος Μ. Πρωτεκδικίου κ. Γ. Παπαδοπούλου, τοῦ ἀρχοντος Μουσικοδιδασκάλου τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Βασ. Ν. Καμαράδου, τοῦ Οἰκονόμου κ. Κωνστ. Βαφειάδου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Κωνστ. Σπυρίδου, τοῦ ἱερέως κ. Θεοδώρου Θαϊδοῦ, καὶ τῶν κ. κ. Βασ. Ὀνουφριάδου, Πολ. Παχειίδου, Δημ. Μπαλαμπάνη, Μιχαὴλ Χατζῆ Ἀθανασίου, Νικολάου Μαυροπούλου καὶ Εὐαγγέλου Μουταφίδου, ἀναγνωσθήσεται ἐν τῇ πανηγυρικῇ τελετῇ τῆς ἐπιδόσεως τῶν ἀπολυτηρίων εἰς τοὺς τελειοφοίτους τῆς ἐν Φαναρίῳ Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ δευτερον δεκαήμερον τοῦ Μαΐου 1923, ὅτε ὁ φάκελλος ὁ περιέχων τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως τοῦ βραβευθησομένου ἔργου ἀνοίγεται ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, Ἀνωτάτου Προστάτου τοῦ Συλλόγου.

12) Τὰ πεινόμενα εἰς τὸν διαγωνισμὸν χειρόγραφα δὲν ἀποδίδονται, ἀλλὰ κατατίθενται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Συλλόγου. Οὐχ ἦττον πᾶς συγγραφεὺς δύναται μετὰ τὴν γνωστοποίησιν τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ διαγωνισμοῦ νὰ λάβῃ δι' ἐξόδων αὐτοῦ ἀντίγραφον τῆς πραγματείας του.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 10 Αὐγούστου 1922.

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Καισαρείας ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γ. Προγιάκης

**Ο ΥΠΟ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΠΡΟΚΗΡΥΧΘΕΙΣ
Α Γ Ε Ω Φ Ε Ι Ο Σ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ**

Ἀνταπόκρισις

ἐκ Πύργου τῆς Βουλγαρίας

Ὅπως τυχαίως περιήλθεν εἰς χεῖρας μου ἡ ἀπὸ 26 Ἀπριλίου προκήρυξις τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσικοῦ καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου, τοῦ ἐπιλεγμένου «Ὁρδεῖον Ἀθηνῶν», προκηρύσσοντος τὸν καὶ ἄλλοτε ματαιωθέντα Ἀδερῶφειον Μουσικὸν διαγωνισμὸν πρὸς σύνθεσιν ὕμνου τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας 1821—1921. Μετὰ λύπης παρατηρῶ, ὅτι μολονότι τὸ Ὁρδεῖον εἶναι ἐλληνικόν, ὁ ἀγωνοθέτης ἔλλην καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐλληνικῆς Μουσικῆς ἐωρήσας τὸ διὰ τὸν διαγωνισμὸν ποσόν, οἱ δὲ τὰ τοῦ Ὁρδεῖου διευθύνοντες καθήκον ἐπιτακτικὸν ὅτι εἶχον νὰ ὀρίσωσι τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα τῆς μελωδίας τοῦ ὕμνου, δὲν ἐπραξάν τοῦτο. Οἱ ὅροι τοῦ διαγωνισμοῦ δὲν ἀποκλείουσι Γερμανικὴν, Ἰταλικὴν, Γαλλικὴν ἢ ἄλλης τινὸς ἐθνικότητος Μουσικὴν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ νὰ τὸ σκεφθῆ κανεὶς εἶνε τερατώδες. Διότι ἀπορῶ πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἀπορριφθῆ μουσοῦργημά τι σύμφωνον καθ' ὄλα πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ τέλειον τὴν μουσικὴν, ἀλλ' ἔχον χαρακτήρα Γερμανικῆς λ. χ. ἢ ἄλλης Μουσικῆς; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ μουσοῦργημα τοῦτο θὰ τὸ ἀκούσῃ ὁ Ἑλληνισμὸς ἄνευ διαμαρτυρίας; Ποῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου κηρύσσονται διαγωνίσματα διὰ παρομοίους σκοποὺς καὶ δὲν ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς συνθέτας, ἵνα ἡ Μουσικὴ τοῦ ᾄσματος ἔχῃ μελοποιηθῆ ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς των Μουσικῆς; Πάταγον πολλὸν κάμνομεν διὰ δευτερεύοντα ζητήματα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἐν ᾧ πρέπει πρῶτον νὰ ἀποκτήσωμεν συνείδησιν ἐθνικῆς Μουσικῆς. Ὅταν λ.χ. πηγαίνωμεν εἰς θέατρον, ἢ εἰς μελόδραμα ἢ εἰς συναυλίαν κ.τ.λ., καὶ ἀκούωμεν Μουσικὴν ξένην, ἔστω καὶ ἀριστοῦργημα τῆς τέχνης, πρέπει νὰ μποῖκοτάρωμεν τὸ μέρος ὅπου εὐρισκόμεθα. Διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ διευθύνοντες τὰς μουσικὰς ἐκτελέσεις ἐκόντες ἄκοντες

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

—Μετά τρίμηνον ἐν Γερμανίᾳ διαμονὴν ἐπανάκαμψαν οἱ ἡμέτεροι Διευθυνταὶ κ. κ. Ψάχος καὶ Πεζόπουλος.

—Ὁ κ. Ψάχος, ὡς ἀλλαχού γραφομεν, μετέβη πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ παραγγεῖλῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθὲν μέγα ὄργανον τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς.

—Τὴν κατασκευὴν τοῦ ὄργανου τούτου ἀνέλαβε τὸ ἐν τῷ Ἐτιγγεν τῆς Βαυαρίας μέγα ἐργοστάσιον πνευστῶν ὄργάνων καὶ ἀρμονίων τοῦ G. F. Steinmeyer.

—Τὸ Oettingen εἶναι κωμόπολις ὡραία ἐπὶ τῆς γραμμῆς Νυρεμβέργης, ἀπέχον τοῦ Μονάχου τρεῖς ὥρας σιδηροδρομικῶς.

—Εἶναι κατάφυτον καὶ δροσόλουστον, μὲ ὡραίας οἰκίας καὶ ὁδοῦς.

—Ἐπάρχει ὡσαύτως ἐν πριγκιπικὸν ἀνάκτορον μὲ ὡραῖον δάσος, διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται καὶ ποταμός.

—Τὸ ἐργοστάσιον Στάϊνμάρκερ εἶναι τὸ ἀρχαιότερον καὶ μεγαλειότερον εἰς τὸ εἶδος του.

—Εἰσερχεται εἰς αὐτὸ ὕλη ἀμορφος καὶ ἐξέρχονται θαυμάσια ὄργανα καὶ ἁρμόνια.

—Ὅ,τι δὴποτε ἀναγκαῖοι διὰ τὰ τοιαῦτα ὄργανα παρασκευάζεται ἐντὸς τοῦ ἐργοστασίου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀναρίθμητα τμήματα.

—Ὁλόκληρος ἡμέρα ἐδαπανήθη διὰ νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ περιέλθωσιν οἱ ἡμέτεροι διευθυνταὶ ὅλα τὰ τμήματα τοῦ ἐργοστασίου.

—Ὁ υἱὸς Steinmeyer κ. Hans εἶναι ἀνὴρ μεγίστης μορφώσεως καὶ εὐγενέστατος. Αἱ πρὸς τοὺς ἡμετέρους διευθυντὰς περιποιήσεις του ὑπερέβησαν πᾶσαν προσδοκίαν.

—Παρέθηκε γεύματα, τέτα κ.λ.π. πρὸς τιμὴν αὐτῶν, κατὰ τὸ τρίμηνον τῆς ἐν Ἐτιγγεν διαμονῆς των καὶ ἔσχε τὴν εὐγενῆ καλωσύνην νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάνοξιν τοῦ κ. Ψάχου ὅλους τοὺς εἰδικούς τοῦ ἐργοστασίου του παραγοντίας πρὸς πλήρη συνεννόησιν διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὄργανου.

—Εἰς τὰς περιποιήσεις τοῦ κ. Στάϊνμάρκερ ὑπεραθεμάτισε καὶ ἡ εὐγενὴς κυρία του, Ἀμερικανὴ τὴν καταγωγὴν καὶ μεγίστης μορφώσεως κυρία.

—Εἰς ἐνδειξὴν μάλιστα τιμῆς ὁ κ. Στάϊνμάρκερ ἀνέθηκεν εἰς τὸν κ. Ψάχον τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀντιπροσωπεῖαν τῶν ἀρμονίων τοῦ ἐργοστασίου του.

—Καὶ εἰς ὅρος συγκρίσεως ἐπαύχοντος διὰ τὴν Ἑλλάδα.

—Ὁ ἐν τῷ Μονάχου Πανεπιστημίου καθηγητῆς τῆς τῆς καὶ νεωτέρας Ἑλληνικῆς μουσικῆς, διάδοχος δὲ τοῦ πολλοῦ Κρουμβάχερ, κύριος Ἰωάννης Χαΐτσεμπεργ, ἐχρησίμευσε κατὰ τὸν μέγαν πᾶσαν ἕνα ἄνθρωπον ἐν Γκέρολις Ἑλλήνων, ὡς ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ.

—Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, δαπάναις τοῦ Κράτους καὶ διὰ τοῦ εἰδικοῦ μηχανήματος τῶν γραμμοφῶνων, συνέλεξε ὅλα τὰ ἄσματα τῶν τόπων, ἐξ ὧν κατήγοντο οἱ στρατιῶται τοῦ Γκέρολις.

—Πλὴν τῶν ἁσμάτων ἔγραψε καὶ ὅλα τὰ τοπικὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα, τὰ ὁποῖα ἀπετύπωσε καὶ εἰς πλάκας τοῦ γραμμοφῶνου.

—Ὁ κ. Χαΐτσεμπεργ ἐν ἰδιαιτέρᾳ συναθροίσει, γενομένη ἐν τῷ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Μονάχου, ἐπέδειξεν εἰς τοὺς ἡμετέρους διευθυντὰς ὁλόκληρον τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς καὶ τὰς πλάκας τοῦ γραμμοφῶνου.

—Ἰλιγγος καταλαμβάνει πάντα, λαμβάνοντα ἰδέαν τοῦ ὄγκου καὶ τῆς θαυμασίας διατάξεως τῆς ὕλης ταύτης.

—Ὁ κ. Ψάχος ἰδίως, τὴν συλλεκτικὴν καὶ λαογραφικὴν ἐργασίαν τοῦ ὁποῖου ὁ κ. Χαΐτσεμπεργ κάλλιστα γνωρίζει, ἔμεινε κατάπληκτος.

—Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐντροπῆς ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του, διότι ἐργασίαν, τὴν ὁποῖαν καθήκον εἶχε νὰ κάμῃ τὸ Κράτος τὸ Ἑλληνικόν, τὴν παρουσιάζει εἰς ξένος σοφὸς ἐξ ἀγάπης καὶ τιμῆς του πρὸς πᾶν Ἑλληνικόν.

—Ὁ κ. Χαΐτσεμπεργ δὲν ἀφῆκε μέσον διὰ τοῦ ὁποῖου νὰ μὴ ἐκδηλώσῃ τὴν πρὸς τοὺς ἡμετέρους Διευθυντὰς ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην του.

—Εἰσεγγαγεν αὐτοὺς εἰς τὰς παραδόσεις του, ἐπέ-

θὰ ἀναγκάζονται εἰς τὰ προγράμματα καὶ τὰς ἐκτελέσεις των νὰ ἔχωσιν καθαρῶς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς συνθέσεις. Εἶναι ἐπιπόλαιον καὶ προδοτικὸν νὰ ἀδιαφορῶμεν καὶ σιωπῶμεν, ὅταν καθ' ἡμέραν βλέπωμεν εἰς τὰ διάφορα θεάματα τῶν Ἀθηνῶν νὰ παρελαύνωσι χιλιάδες πολιτῶν Ἑλλήνων, ἀκούοντων ἀταράχως ὅλας τὰς Μουσικὰς τοῦ κόσμου, ἐκτὸς τῆς ἐθνικῆς των Μουσικῆς. Ἡ ἐθνικὴ ἀξιοπρέπεια ἐπιβάλλει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος νὰ κάμῃ ἐκεῖνο, τὸ ὅποτον ἐπὶ ἐκατονταετηρίδας κάμει ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία. Εἰς οὐδὲν σχολεῖον, εἰς οὐδένα στρατώνα, εἰς οὐδὲν Ὁδεῖον συντηρούμενον ὑπὸ τοῦ Κράτους πρέπει νὰ ἀκούηται ξένη Μουσικὴ, εἰμὴ μόνον ἡ Ἑλληνικὴ Μουσικὴ. Αὐτὸ σημαίνει πρόδοον καὶ πολιτικόν, οὐχὶ δὲ ἡ ἐναρμόνισις τῆς ἐθνικῆς μας Μουσικῆς, ὡς νομίζουσι κύριοι τινες, θὰ μᾶς παρουσιάσῃ εἰς τὰς δὲματα τῶν ξένων ὡς ἔθνος πεπολιτισμένον καὶ τῆς προόδου. Ποῖαν ἐντύπω-

δειξεν ὁλόκληρον τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ θαυμαστοῦ φροντιστηρίου του καὶ παρέθηκε πρὸς τιμὴν των μεγαλοπρεπέστατον τέιον ἐν τῷ ἀρχοντικῷ οἴκῳ του.

—Εἰς τὸ Μόναχον διαμένει ὁ διάσημος καθηγητῆς τῆς Γεωγραφίας κ. Λουδοβίκος Βύρχνερος, ἀνὴρ μεγίστης μορφώσεως.

—Ὁ κατ' ἐξοχὴν οὗτος φιλέλλην ἀνὴρ εἶναι ἐπιτιμος δημότης Σάμου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον διαμείνας προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας.

—Ὁ κ. Βύρχνερος (Bürchner Γερμανιστὴ) εἶναι ἀγαπητότατος εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας, οὐ μόνον διὰ τὰ ἀγὰ φιλελληνικά του αἰσθήματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν κεχαριτωμένην συναναστροφὴν του, ἣτις μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἰδίως εἶναι ἀγαπητῆς.

—Ἐπιτοὶ δυτικὸς τὸ δόγμα, ἐν τούτοις ἀπὸ ἐτῶν τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἐκκλησιάζεται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

—Ἐχει γράψει πολλὰ ἔργα, τῶν ὁποίων ὑπόθεσις ἡ ἀγαπητὴ του Ἑλλάς. Γνωρίζει ὡσαύτως τὴν ἑλλην. μουσικὴν, γράφας ὡραίας μονογραφίας περὶ τῶν δημοδῶν ἁσμάτων καὶ μελωδίας οὐκ ὀλίγας.

—Εἶναι τόσος ὁ φιλελληνισμὸς του, ὥστε ἂν Ἑλλήν τις ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὸν Γερμανιστῆ, ἀπαντᾷ πάντοτε Ἑλληνιστῆ. Ὁργίζεται μάλιστα διὰ τὴν Ἑλλήνες ὁμιλοῦσι μετ' αὐτοῦ εἰς Γερμανικὴν.

—Ἰδιαιτέρας περιποιήσεις παρέσχεν εἰς τοὺς ἡμετέρους Διευθυντὰς καὶ ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου καὶ καθολικὸς ἱερεὺς κ. Ἀουφχάουζερ, παραθέσας ἐπίσημον δειπνὸν ἐν τῷ οἴκῳ του, εἰς τὸ ὁποῖον παρακάθησαν καὶ ἄλλοι, ἐν οἷς ὁ καθηγητῆς τῆς ἀρχαιολογίας ἐκ τῷ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου κ. Κέχρερ μετὰ τῆς κυρίας του, ὁ Ἀρχιμανδριτῆς κ. Χρυσόστομος Δημητρίου καὶ ὁ καθηγητῆς κ. Βύρχνερος.

—Κατὰ τὸ δειπνὸν τοῦτο ἠγέρθησαν θερμαὶ προποσεις ὑπὲρ τῶν φιλοξενουμένων καὶ τῆς Ἑλλάδος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἱατροῦ λαρυγγολόγου, ὠτολόγου κλπ.

ἙΥΤΕΙΝΗ ΤΩΝ ΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ὈΡΓΑΝΩΝ

Ἐξαντληθείσης τῆς πρώτης ἐκδόσεως, ὀλίγων δ' ὑπολειπομένων ἀντιτύπων παρὰ τῷ συγγραφέῳ, ἀποφασίσθη ἡ ἐκδόσις αὐτῆς ἐν ἑκδόσει ἑξῆς ἐκδοτικῆς οἰκίας ἐν τῷ Μονάχῳ. Ἡ ἐκδόσις αὐτῆς ἐπισημαίνεται διὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἀνάγκην τῆς ἀλλοιώσεως τῆς φωνῆς ἐν τε τῇ λαλίᾳ καὶ τῷ ᾄσματι καὶ οἱ ὁ πολῦτιμος ἡμῶν συνεργάτης θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παρέχῃ τὰς ἀνεκτιμήτους αὐτοῦ ἱατρικὰς συμβουλὰς ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Νέας Φόρμιγγος».

σιν θὰ σᾶς κάμῃ τὸ Βερολίνον ἢ ἡ Ρώμη, ὅταν εἰς μὲν τὴν ἐκκλησίαν θὰ ἀκούητε ἐνηρμονισμένην Μουσικὴν μὲ τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα τοῦ τόπου, εἰς δὲ τὰ θεάματα Γαλλικὴν, Βελγικὴν ἢ Ἀραβικὴν Μουσικὴν; Εἴμεθα γελοῖοι, μὴ γνωρίζοντες ἐκεῖνο τὸ ὅποτον πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς κάθε μελωδίαν καὶ τὸ ὅποτον κυρίως εἶναι ὁ ἐθνικὸς χαρακτήρ τῆς Μουσικῆς, κατὰ δεῦτερον δὲ λόγον τὸ μονόφωνον ἢ τὸ πολύφωνον αὐτῆς.

Οἱ τὰ τοῦ Ὁδεῖου Ἀθηνῶν διευθύνοντες δέον νὰ ἐνοήσωσιν, ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θεωρεῖ ἀσχος τὸν προκηρυχθέντα διαγωνισμὸν διὰ τὸν ὕμνον τῆς ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, ἐφ' ὅσον δὲν ὀρίζεται ὅτι ἡ Μουσικὴ τοῦ ὕμνου πρέπει νὰ εἶναι καθαρῶς Ἑλληνικὴ. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει ἐθνικὴν Μουσικὴν καὶ μὲ αὐτὴν θέλει νὰ ὕμνῃ τὰ ἐθνικὰ του τόπαια. Οἱ ἀπαλοὶ προσδολεῖς τῆς ἐθνικῆς τιμῆς πρέπει νὰ περιφρονηθῶσιν καὶ νὰ ἐκδιωχθῶσιν ἐκ τῆς διοικήσεως ἐθνικῶν ἰδρυμάτων. Ὁ Ἑλληνισμὸς πρὸ πολλοῦ ἐξύπνισε καὶ δὲν θὰ ἀνεχθῆ προσβολὰς τοιαύτας, οἷας θέλει νὰ προσάψῃ τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν. Ἀρκεῖ ὅτι ἐπὶ τῶσα ἐτῆ ἀπερὸφισεν οὐκ ὀλίγα χρηματικὰ ποσά, χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ καὶ ἑλληνικὴν τινα ἐργασίαν. Τὸ Ὁδεῖον τοῦτο, τὸ ὅποτον οὔτε ἐν δημῶδες ἄσμα συνέλεξεν, οὔτε εἰς τὰς συναυλίας του παρουσιάζει ἐθνικὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, οὔτε εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ εἰς τὰς μαθητριάς του διδάσκει τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, ἀπὸρῶ πῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ ἐν μέσοις Ἀθηνῶν! Νὰ παραδεχθῶ ἄραγε, ὅτι αἱ Ἀθῆναι εἶναι ὁ τάφος τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς; Α. Κ.

Ἐκδοτικῶν οἴκῳ Γ. Ι. Βασιλείου ἐξεδόθησαν νεωστὶ : «**Πατριαρχικῆς ἱστορίας μνημεῖα. Α' Γρηγορίου Ε' ἐν' ἑκατὰ διάδοχοι**». Ἐπιμελεῖα Μανουὴλ Ἰω. Γεδεω., μεγάλου Χαρτοφύλακος καὶ Χρονογράφου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, ὑπομνηματογράφου τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων. Τιμᾶται δραχμῶν 7.50.

Ἀρχιμανδριτοῦ Ζαχαρίου Α. Λιανᾶ.—«**Οἱ Χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ Ἀκάθιστος Ἀκολουθία**». (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ὁρθόδοξου Θεολογικῆς Ἐπιθεωρήσεως»). Μελέτη πολλοῦ λόγου ἀξία, δι' ἧς ὁ εὐπαίδευτος καὶ εὐσεβέστατος Ἀρχιμ. κ. Ζ. Λιανᾶς μετὰ πειστικότητος καὶ διὰ ἐπιχειρημάτων, οὐδεμίαν καταλειπόντων ἀμφιβολίαν, ἀποδείκνυσεν, ὅτι οἱ **Χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου** εἶναι Κοντάκιον τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἐθαγγελισμοῦ καὶ ὅτι ποιητῆς αὐτοῦ εἶναι **Ρωμανὸς ὁ Μελωδός**.

«**Ὁρθόδοξος Θεολογικὴ Ἐπιθεωρήσις**».—Τριμηνιαῖον Ἐπιστημονικὸν Περιοδικόν, Παράρτημα τοῦ «Ἱ. Συνδέσμου». Ἐξεδόθη τὸ Α' τεῦχος τῶν μηνῶν Ἰουλίου—Αὐγούστου—Σεπτεμβρίου, οὗτινος περιεχόμενα τὰ ἑξῆς:

Κ. Δουβουνιώτου: Κωνστ. Ρεσινός.—**Ἀρχ. Χρυσ. Παπαδοπούλου**: Ἱστορία τῶν σχέσεων τῶν ὀρθοδόξων πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους τὸν 15 αἰῶνα.—**Μ. Γεδεωῶν**: Εἰκονοφίλων ἀγιοποιήσις ἀμφισβητήσιμος.—**Ἀρχ. Ζαχ. Λιανᾶ**: Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ Ἀκάθιστος ἀκολουθία.—Κριτικὴ, Βιβλιογραφία κτλ.

«**Ἐφεσος**».—Πνευματικὸν ὄργανον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐφέσου, ἐκδιδόμενον καθ' ἑβδομάδα ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου κ. Χρυσόστομου.—Τοῦ καλοῦ τούτου ἐκκλησι. περιοδικοῦ ἐξεδόθησαν 7 ἀριθμοί, περιέχοντες ὕλην πολλοῦ λόγου ἀξίαν.

«**Πανελλήνιος Ἐλπίς**».—Μηνιαῖον ἐγκυκλοπαιδικὸν περιοδικόν, ἐκδιδόμενον τῇ συνεργασίᾳ πολλῶν λογίων καὶ ἐπιστημόνων, σκοποῦν δὲ τὴν διὰ καταλλήλων δημοσιευμάτων πρακτικότητά τῆς λαϊκῆς μορφώσεως.

ΑΡΜΟΝΙΑ

Τοῦ ἐν Oettingen τῆς Βαυαρίας μεγάλου καὶ πεφημισμένου οἴκου

G. F. STEINMAYER

Μόνος ἀντιπρόσωπος ἐν Ἑλλάδι:

K. A. ΨΑΧΟΣ

Πληροφορίαι: Γραφεῖα «Νέας Φόρμιγγος», Ὁδὸς Ἁγίου Μελετίου.—Τέτρα Ἀχαρνῶν.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

Κεντρικὸν Κατάστημα: Ἐν Ἀθήναις Φειδίου 3.

Παραρτήματα: α' Πειραιῶς, Καραϊσκού 159. β' Σχολῆς Η. Κωνσταντινίδου, γ' Ἑλληνογαλλικῆς σχολῆς Γ. Μεταξᾶ, δ' Λυκείου τὸ «Παλλάδιον», ε' Ἐξοχικοῦ ἐκπαιδευτηρίου Ζ. Ζαμανῆ ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ.

Μανώλης Καλομοίρης, διευθυντῆς. Διονύσιος Λαυράγκας, διευθυντῆς μελοδραματικῆς σχολῆς.

Καθηγηταί: Ἀργυρόπουλος, Ἐ. Βονασέρας Ε., Βωτιῆ—Εὐλαμπίου Α., Γεννάδη Σ., Δρακοπούλου Θ., Θεοδοροπούλου Α., Ἰωάννου Α., Κάιζερ Γ., Καλομοίρης Μ., Καλομοίρη Χ., Κοψίδα Α., Λέλη Ε., Μίχα Ε., Πανᾶ Ἡβη, Παπαγεωργίου Ν., Παπαδιαμαντοπούλου Κ., Πίνδιος Θ., Περσῶ Α., Ριζοδήμου Κ., Σκέπερς Ε., Σουλτσε Τ., Φωκά Ν., καὶ ὑπὲρ τοὺς 40 διδασκάλους ἐκ τῶν ἀρίστων. Ἐγγραφαὶ καθ' ἑκάστην 10—12 1)2 π. μ. καὶ 4—7 μ.μ. Αἰτήσεις διὰ δωρεάν διδασκαλίαν γίνονται δεκταὶ μέχρι τῆς 25ης Σεπτεμβρίου.